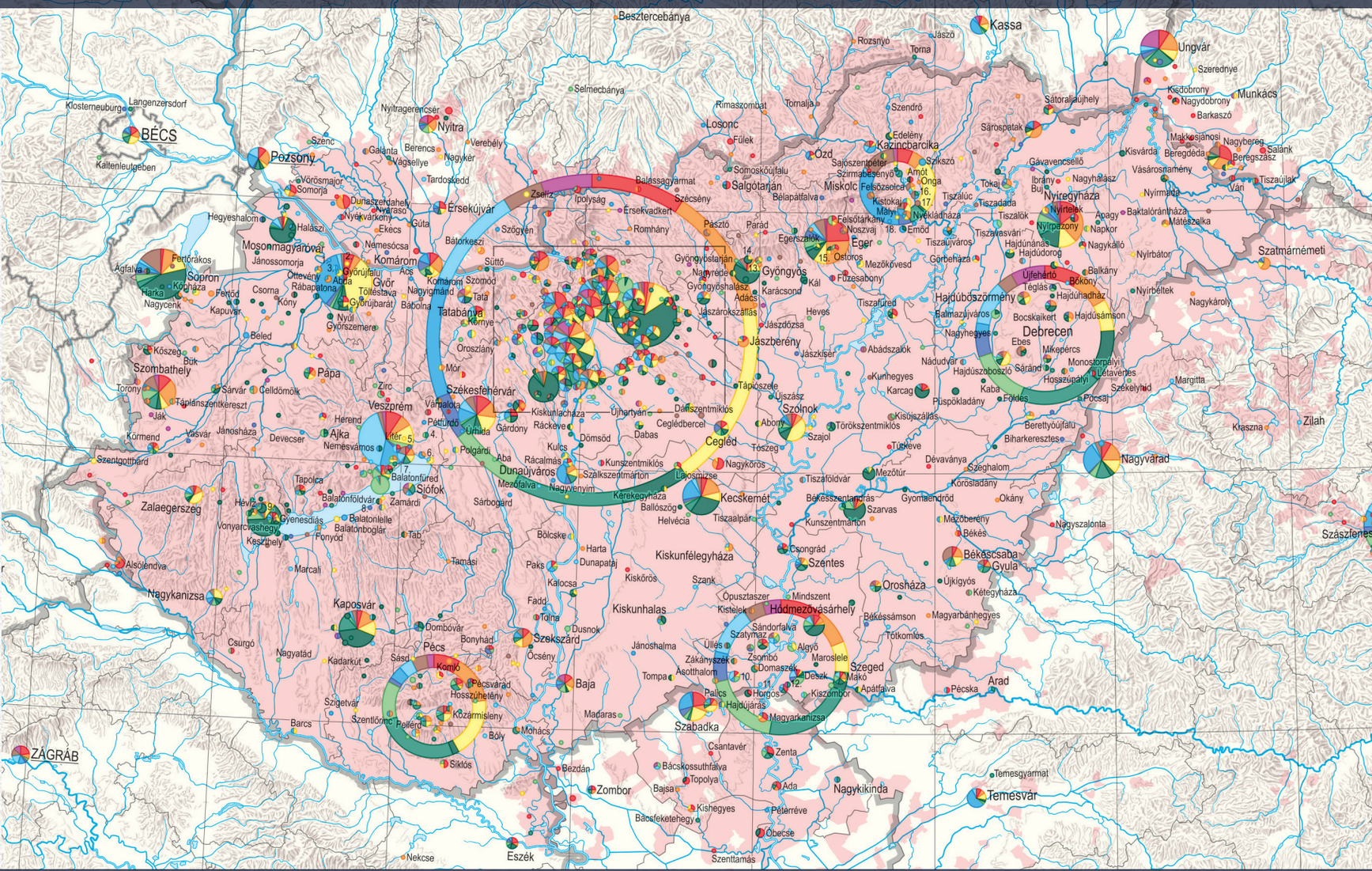
MTA 200 ÉVES A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

KOCSIS KÁROLY – MORVAI TÜNDE

Besztercebánya
Kassa
Ungvár
Munkács
Rozsnyó
Jászó
Torna
Selmecbánya
Losonc
Rimaszombat
Tornalja
Szendrő
Sátoraljaújhely
Kisdobrony
Nagydobrony
Barkaszó
Sárospatak
Kazincbarcika
Ózd
Edelény
Szikszó
Amót
Onga
Tokaj
Tiszalúc
Tiszadada
Gávavencsellő
Kisvárda
Beregdéda
Beregszász
Salánk
Vásárosnamény
Nagyhalász
Ibrány
Buj
Nyírmada
Vári
Tiszaújlak
Nyíregyháza
Nyírtelek
Nyírpazony
Apagy
Napkor
Baktalórántháza
Mátészalka
Szatmárnémeti
Nyírbátor
Nagykálló
Hajdúdorog
Hajdúnánás
Tiszavasvári
Tiszaújváros
Görbeháza
Ostoros
Mezőkövesd
Eger
Egerszalók
Noszvaj
Emőd
Felsőtárkány
Mályi
Nyékládháza
Tiszalök
Miskolc
Felsőzsolca
Kistokaj
Szirmabesenyő
Szőlősardó
Sajószentpéter
Salgótarján
Somoskőújfalu
Balassagyarmat
Bélapátfalva
Szécsény
Ipolyság
Zsélyz
Ersekvadkert
Romhány
Pásztó
Parád
Gyöngyöstarján
Gyöngyös
Nagyréde
Gyöngyöshalász
Karácsond
Adács
Kál
Füzesabony
Hatvan
Jászkarajenő
Jászárokszállás
Jászapáti
Jászberény
Jászkisér
Jászfényszaru
Jászjákóhalma
Jászszentandrás
Abádszalók
Tiszafüred
Heves
Jászdózsa
Nagyhegyes
Hajdúböszörmény
Balmazújváros
Bocskaikert
Hajdúsámson
Hajdúhadház
Téglás
Újfehértó
Bököny
Balkány
Nyírbéltek
Nagykároly
Debrecen
Ebes
Mikepércs
Monostorpályi
Hosszúpályi
Létavértes
Székelyhíd
Margitta
Pocsaj
Földes
Kaba
Karcag
Kunhegyes
Náduvar
Hajdúszoboszló
Sáránd
Püspökladány
Kisújszállás
Törökszentmiklós
Szajol
Szolnok
Abony
Tószeg
Cegléd
Cegléd
Dánszentmiklós
Újszász
Tápiószele
Kiskunlacháza
Újhartyán
Ráckeve
Gárdony
Üllő
Vecsés
Vasvár
Celldömölk
Táplánszentkereszt
Szombathely
Torony
Ják
Sárvár
Kőszeg
Bük
Pápa
Zirc
Várpalota
Székesfehérvár
Pétfürdő
Herend
Veszprém
Iváncsa
Dabas
Dömsöd
Kulcs
Polgárdi
Aba
Rácalmás
Kunszentmiklós
Szalkszentmárton
Dunaújváros
Mezőfalva
Nagyvenyim
Kerekegyháza
Ballószög
Helvécia
Lajosmizse
Tiszaalpár
Kecskemét
Tiszaföldvár
Mezőtúr
Dévaványa
Szeghalom
Körösladány
Gyomaendrőd
Okány
Békéscsaba
Gyula
Nagyszalonta
Mezőberény
Békés
Csorvás
Csongrád
Szentes
Orosháza
Újkígyós
Kétegyháza
Magyarbánhegyes
Tótkomlós
Békéssámson
Hódmezővásárhely
Mindszent
Kistelek
Sándorfalva
Szatymaz
Algyő
Szeged
Makó
Apátfalva
Kiszombor
Hajdújárás
Magyarkanizsa
Palics
Horgos
Ásotthalom
Tompa
Jánoshalma
Üllés
Zákányszék
Zsombó
Domaszék
Deszk
Maroslele
Pécska
Arad
Kiskunhalas
Kiskőrös
Szank
Kiskunfélegyháza
Harta
Dunapataj
Paks
Bölcske
Tamási
Fadd
Tolna
Dusnok
Szekszárd
Ócsény
Baja
Madaras
Szabadka
Csantavér
Zenta
Ada
Topolya
Bácskossuthfalva
Bajsa
Kishegyes
Bácsfeketehegy
Zombor
Bezdán
Mohács
Bóly
Siklós
Pellérd
Szentlőrinc
Barcs
Szigetvár
Hosszúhetény
Pécsvárad
Közárnisleny
Komló
Pécs
Kadarkút
Sásd
Bonyhád
Csurgó
Nagyatád
Kaposvár
Nagykanizsa
Marcali
Tab
Fonyód
Keszthely
Balatonboglár
Balatonlelle
Balatonföldvár
Balatonfüred
Siófok
Tapolca
Zamárdi
Sárbogárd
Vonyarcvashegy
Hévíz
Gyenesdiás
Zalaegerszeg
Alsólendva
Nagykanizsa
Szentgotthárd
Körmend
Jánosháza
Devecser
Nemesvámos
Ajka
Iváncsa
Csákvár
Bicske
Tata
Tatabánya
Kornye
Oroszlány
Mór
Süttő
Bátorkeszi
Baboina
Nyúl
Győrszemere
Győrújbarát
Töltéstava
Győrújfalu
Győr
Ács
Komárom
Komárom
Szomód
Nagyigmánd
Ács
Abda
Ottevény
Rábapatona
Kóny
Csorna
Kapuvár
Harka
Fertőd
Sopron
Kőhegyi
Fertőrákos
Ágfalva
Nagycenk
Beled
Hegyeshalom
Mosonmagyaróvár
Jánossomorja
Halászi
Ekecs
Güta
Nemesócsa
Dunaszeredahely
Nyárasd
Nyékvárkony
Ersekújvár
Szőgyén
Zsélyz
Ipolyság
Ersekvadkert
Romhány
Balassagyarmat
Szécsény
Somoskőújfalu
Salgótarján
Losonc
Fülek
Rimaszombat
Tornalja
Selmecbánya
Nyitragerencsér
Nyitra
Verebély
Nagykér
Vágsellye
Tardoskedd
Galanta
Berencs
Szenc
Pozsony
Vörösmajor
Somorja
Kaltenleutgeben
Klosterneuburg
Langenzersdorf
BÉCS
ZÁGRÁB
Eszék
Nekcse
Szentlászló
Temesvár
Temesgyármat
Nagykikinda
Ada
Zenta
Csantavér
Szabadka
Magyarkanizsa
Hajdújárás
Palics
Horgos
Kiszombor
Apátfalva
Szeged
Maroslele
Deszk
Domaszék
Zsombó
Zákányszék
Üllés
Algyő
Szatymaz
Sándorfalva
Hódmezővásárhely
Mindszent
Kistelek
Békéssámson
Magyarbánhegyes
Tótkomlós
Orosháza
Újkígyós
Kétegyháza
Csongrád
Szentes
Békéscsaba
Gyula
Nagyszalonta
Mezőberény
Békés
Gyomaendrőd
Okány
Körösladány
Szeghalom
Dévaványa
Mezőtúr
Kisújszállás
Törökszentmiklós
Szajol
Abony
Tószeg
Cegléd
Dánszentmiklós
Újszász
Tápiószele
Kiskunlacháza
Újhartyán
Ráckeve
Gárdony
Üllő
Vecsés
Dabas
Dömsöd
Kulcs
Polgárdi
Aba
Rácalmás
Kunszentmiklós
Szalkszentmárton
Dunaújváros
Mezőfalva
Nagyvenyim
Kerekegyháza
Ballószög
Helvécia
Lajosmizse
Tiszaalpár
Kecskemét
Tiszaföldvár
Mezőtúr
Dévaványa
Szeghalom
Körösladány
Gyomaendrőd
Okány
Békéscsaba
Gyula
Nagyszalonta
Mezőberény
Békés

MTA
200 ÉVES
A MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖZTESTÜLETE

Tudományos közösség térben és időben

Kocsis Károly – Morvai Tünde

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖZTESTÜLETE

Tudományos közösség térben és időben

MTA 200 ÉVES A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

A Magyar Tudományos Akadémia köztestülete
Tudományos közösség térben és időben

Kiadó: Magyar Tudományos Akadémia
Felelős kiadó: Freund Tamás

Szerzők: Kocsis Károly, Morvai Tünde
Kartográfia: Koczó Fanni, Mezei Gáspár, Nemerkényi Zsombor
Fotók: Tóbiás Krisztián

Tördelés és grafikai tervezés: Tóbiás Krisztián
Szöveggondozás és kézirat-előkészítés: Burza Patrícia Kármen

Nyomda: OOK Press Kft. – Veszprém

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a nyilvános előadás, a rádió- és televízióadás, valamint a fordítás jogát, az egyes részeket illetően is.

ISBN: 978-615-6448-76-7

„...ma is ugyanaz a feladatunk, mint Széchenyi idejében volt: a magyar szellemi életet és kultúrát az egyetemes tudás részévé tenni.”

Freund Tamás, 2025. november 3., Nagycenk

TARTALOM

Köszöntő (Freund Tamás) 11

Előszó (Kocsis Károly – Morvai Tünde) 13

A köztestület kialakulása és értelmezési kerete 15

A köztestület demográfiai jellemzői 19
A hazai köztestület (1994–2025) 20
A külső köztestület (2000–2025) 25

A köztestület tudományterületenként 28
A hazai köztestület (1994–2025) 30
A külső köztestület (2000–2025) 32

A köztestület térbeli megoszlása 36
Kárpát-medence 36
Magyarország 42
- Doktori fokozattal rendelkezők Magyarországon (2022) 42
- A Magyar Tudományos Akadémia köztestületének tagjai Észak-Magyarországon (A MAB területén) 44
- A Magyar Tudományos Akadémia köztestületének tagjai az Észak-Alföldön (A DAB területén) 46
- A Magyar Tudományos Akadémia köztestületének tagjai a Dél-Alföldön (A SZAB területén) 48
- A Magyar Tudományos Akadémia köztestületének tagjai a Dél-Dunántúlon (A PAB területén) 50
- A Magyar Tudományos Akadémia köztestületének tagjai az Észak-Dunántúlon (A VEAB területén) 52

Kárpát-medence Magyarországon kívüli területei 54
- A Magyar Tudományos Akadémia köztestületének tagjai Romániában (A KAB területén) 54
- A Magyar Tudományos Akadémia köztestületének tagjai Szlovákiában (A SZMAT területén) 56
- A Magyar Tudományos Akadémia köztestületének tagjai Szerbiában (A VMAT területén) 58
- A Magyar Tudományos Akadémia köztestületének tagjai Kárpátalján (A KMAT területén) 60

Európa (Kárpát-medencén kívül) 62
Tengerentúl 64
- A Magyar Tudományos akadémia köztestületének tagjai Észak-Amerikában 64
- Egyéb kontinensek 66

Utószó (Oberfrank Ferenc) 69

Ábrák és térképek jegyzéke 71

KÖSZÖNTŐ

Freund Tamás
a Magyar Tudományos Akadémia elnöke

A Magyar Tudományos Akadémia kétszáz éves történetének egyik legfontosabb sajátossága, hogy mindig közösségként értelmezte önmagát: a tudomány művelőinek, a tudomány iránt elkötelezett személyiségeknek és a nemzet szellemi gyarapodásáért dolgozó kutatóknak a közösségeként.

E közösség legátfogóbb intézményes formáját az Országgyűlés az 1994-ben elfogadott akadémiai törvénnyel teremtette meg, amikor létrehozta a Magyar Tudományos Akadémia köztestületét. A köztestület minden magyar kutató előtt nyitva áll, aki tudományos fokozatot szerzett, felvételét kéri, és akit e közösség tagjai közé fogad. Az azóta eltelt több mint három évtized során a köztestület a magyar tudományosság egyik legfontosabb integráló erejévé vált.

A ma már közel húszezer tagot számláló köztestület nem csupán a Magyarországon dolgozó kutatókat foglalja magába. Tagjai között találjuk a határon túli magyar tudósokat, valamint a világ számos országában élő és alkotó kutatókat is, akik magyarságukat és a magyar tudomány iránti felelősségüket közösségünk tagjaként is kifejezésre kívánják juttatni. A köztestület így egyszerre tudományos, nemzeti és emberi közösség: összeköti azokat, akiket a tudomány szeretete mellett a közös kulturális örökség, az anyanyelv, a szülőföld, az iskolák, a mesterek emléke és a hazáért érzett felelősség is összekapcsol.

Az Akadémia küldetését a köztestülete tagjai révén teljesíti. Tudományos osztályaink, bizottságaink, területi és határon túli szervezeteink, számos egyéb testületünk az ő tudásukra, tapasztalatukra és szolgálatkészségükre épül. E sokszínű közösséget egy közös alapelv tartja össze: a teljesítmény tisztelete. Az Akadémia belső rendjét és elismerési rendszerét a tudományos eredmények, a tehetséggondozásban vállalt szerep, valamint a tudomány és a társadalom közötti kapcsolat erősítéséért végzett munka határozza meg.

Ezért különösen értékes ez a kötet, amely Kocsis Károly és Morvai Tünde munkájának köszönhetően példátlan gazdagsággal tárja fel köztestületünk összetételét, tagjainak életútját, földrajzi kötődéseit és tudományos pályájának jellemzőit. A kötet térképei, adatai és elemzései nem csupán egy tudományos közösség szerkezetét mutatják be, hanem emberi sorsokat, kapcsolódási pontokat és a magyar tudomány világhálózatát is láthatóvá teszik.

Külön öröm, hogy ez a munka a Magyar Tudományos Akadémia alapításának kétszázadik évfordulóján jelenik meg. Jubileumunk alkalmat ad arra, hogy számba vegyük örökségünket, megismerjük jelenlegi közösségünket, és megerősítsük azokat a kötelékeket, amelyek a tudomány szolgálatán keresztül összekapcsolják a magyar kutatókat a világ minden részén.

A kötet szerzőit elismerés és köszönet illeti e kiemelkedő teljesítményért. Bízom benne, hogy munkájuk hosszú időre alapvető forrásává válik a Magyar Tudományos Akadémia köztestületét megismerni kívánó kutatók, döntéshozók és érdeklődő olvasók számára.

ELŐSZÓ

Kocsis Károly – Morvai Tünde

A Magyar Tudományos Akadémia köztestülete a magyar tudományos élet egyik sajátos és nemzetközi összehasonlításban is különleges intézménye. Olyan, tudományos fokozattal rendelkező kutatókat, oktatókat és tudományos szakembereket fog össze, akik köztestületi tagságuk révén kapcsolódnak az intézményhez, függetlenül attól, hogy Magyarországon, a Kárpát-medence más országaiban vagy a világ távolabbi régióiban élnek és dolgoznak. A köztestület egyszerre jelent tudományos közösséget, szakmai nyilvántartást és intézményes kapcsolatot a Magyar Tudományos Akadémia és a magyar kutatói társadalom között.

A köztestület bemutatása a Magyar Tudományos Akadémia adattárában szereplő, a köztestületi tagok által önként megadott adatok feldolgozására épül, amelyet az Akadémia vonatkozó szabályzatai és szervezeti dokumentumai egészítenek ki. A kötet diagramok és látványos térképek segítségével törekszik a köztestületi tagság szerkezeti, tudományterületi és térbeli sajátosságainak szemléletes bemutatására. A kiadvány külön kezeli a hazai és külső akadémikusok körét, valamint a hazai és külső köztestületi tagságot is, miután ezek eltérő intézményi szereppel, tudományos státusszal és földrajzi beágyazottsággal rendelkeznek. A köztestületi tagság földrajzi eloszlása, korstruktúrája, tudományági összetétele és nemzetközi beágyazottsága tehát egyaránt fontos részét képezi a vizsgálatnak.

A magyar akadémiai köztestületi rendszer európai összehasonlításban is sajátos modellnek tekinthető. Számos európai akadémia rendelkezik választott tagsággal vagy kutatóintézetekkel, ugyanakkor ritka az olyan, több tízezer főt integráló, egységes köztestületi struktúra, amely egyszerre foglalja magába az adott nemzet bel- és külföldi kutatóit, tudományos közösségeit. A Magyar Tudományos Akadémia köztestülete ebben az értelemben nemcsak tudományos, hanem kulturális és nemzetstratégiai jelentőséggel is bír, hiszen intézményes kapcsolatot teremt a világ különböző részein élő magyar kutatók között.

E kiadvány elsősorban azok számára készült, akik szeretnének átfogóbb képet kapni a Magyar Tudományos Akadémia köztestületének működéséről, szerkezetéről és nemzetközi kapcsolatrendszeréről. Reményeink szerint a kötet nemcsak a tudományos élet szereplői, hanem mindazok számára hasznos és érdekes olvasmány lesz, akik még kevésbé ismerik az Akadémia működésének világát, ugyanakkor szeretnék jobban megérteni a magyar tudományosság intézményi és társadalmi hátterét.

A KÖZTESTÜLET KIALAKULÁSA ÉS ÉRTELMEZÉSI KERETE

A Magyar Tudományos Akadémia köztestületi jellegének kialakulása a rendszerváltozáshoz kötődik. Az Akadémia 1990 februárjában tartott rendkívüli közgyűlésén autonóm köztestületnek nyilvánította magát. Ez a döntés megszüntette a korábbi, szűkebb tagságon alapuló működési modellt, és jogi, valamint szervezeti értelemben új alapokra helyezte az intézményt.

Az 1990-ben elfogadott Alapszabály kimondta, hogy az Akadémia köztestületének nem kizárólag az akadémikusok a tagjai, hanem mindazok a kutatók, akik tudományos fokozattal rendelkeznek és megfelelnek a felvételi feltételeknek. Ezzel a köztestület a magyar tudomány egészét átfogó szervezeti keretté vált. A változás lényege abban állt, hogy az Akadémia egyszerre őrizte meg elit jellegét és vált a teljes tudományos közösséget integráló intézménnyé.

A köztestület szervezeti felépítését az Alapszabály egyértelműen rögzítette. Legfőbb szerve a közgyűlés, amely a tagság egészét képviseli. A működést az elnökség irányítja, míg a tudományos osztályok és bizottságok a szakmai munka alapegységei. Ez a felépítés biztosítja, hogy a döntéshozatal nem kizárólag központi szinten történik, hanem a tudományterületek szerint tagolt szerkezetben zajlik.

Az Akadémia jogállását és működését az 1994. évi XL. törvény szabályozta részletesen.

A törvény különbséget tett az akadémikusok és a nem akadémikus köztestületi tagok között, meghatározva jogaikat és kötelezettségeiket. Ezzel a köztestület működése jogilag is rögzített, ellenőrizhető keretet kapott.

Kik az akadémikusok?

Az akadémikusok a Magyar Tudományos Akadémia legmagasabb szintű tudományos elismerésben részesült tagjai. Közéjük tartoznak a hazai akadémikusok – rendes és levelező tagok –, valamint a külső és tiszteleti tagok, akik jellemzően külföldön élő, nemzetközileg elismert tudósok. Az akadémikusokat az Akadémia hazai tagjai választják meg a jelöltek tudományos életművének, publikációs teljesítményének és nemzetközi elismertségének mérlegelése alapján. Az akadémikusi pálya kétlépcsős: a kutatók először levelező taggá választhatók, majd további kiemelkedő tudományos teljesítményük elismeréseként később rendes taggá válhatnak. Minden akadémikus egy adott tudományos osztályhoz tartozik, amely a szakterületének megfelelő tudományágat képviseli. A hazai akadémikusok létszáma törvényben korlátozott: számuk legfeljebb 365 fő lehet, ezen belül a 70 év alatti akadémikusok száma nem haladhatja meg a 200 főt. Ez a korlátozás biztosítja, hogy a tagság a kiemelkedő tudományos teljesítményhez kötődjön. Tudományos munkájuk elismeréseként havi tiszteletdíjban részesülnek, amelynek összege rendes tag esetében bruttó 455 000 Ft, levelező tag esetében bruttó 353 900 Ft. A külső tagok olyan, magukat magyarnak valló vagy magyar identitásukhoz kötődő, külföldön élő tudósok, akik tudományos tevékenységüket a Magyarországgal szomszédos országokban vagy a diaszpórában végzik, ugyanakkor szoros kapcsolatot ápolnak a magyar tudományos élettel. A külső tagok közül kizárólag a Magyarországgal szomszédos országokban élő akadémikusok részesülnek tiszteletdíjban, amelynek összege megegyezik az MTA doktora címmel rendelkező kutatóknak járó havi tiszteletdíj összegével. A tiszteleti tagok olyan, életvitelszerűen külföldön élő, nemzetközileg elismert tudósok, akik tudományos eredményeikkel kiemelkedően hozzájárultak saját szakterületük fejlődéséhez, és kapcsolatban állnak a magyar tudományossággal.

A köztestület két, jól elkülöníthető tagsági csoportra épül. Az akadémikusok a tudományos teljesítmény legmagasabb szintjét képviselik. Megválasztásuk zárt, többlépcsős eljárásban történik, létszámuk törvényben korlátozott: a hazai akadémikusok száma legfeljebb 365 fő lehet, a 70 év alattiaké legfeljebb 200 fő. Ez a korlátozás biztosítja, hogy az akadémiai tagság kivételes elismerést jelentsen.

A nem akadémikus köztestületi tagok ezzel szemben nyitottabb körbe tartoznak. Tagságuk feltétele tudományos fokozat megléte és a szakmai közösség általi elfogadás. A jelentkezéseket a tudományos osztályok bírálják el. A rendszer nem automatikus, de nem is zárt: a cél az, hogy a köztestület lefedje a tudományos élet aktív szereplőit.

Kik a köztestület nem akadémikus tagjai?

A köztestület nem akadémikus tagjai azok a kutatók, akik tudományos fokozattal rendelkeznek. A tagság feltétele a Magyarországon szerzett vagy honosított tudományos fokozat megléte, valamint az, hogy a jelentkező a szakterület szerint illetékes tudományos osztálynál kezdeményezze felvételét.

A köztestületi tagság nem automatikus: a kutatók saját kezdeményezésükre jelentkeznek. A jelentkezést a szakterület szerint illetékes tudományos bizottság vizsgálja meg, majd javaslatot tesz a felvételről. A végső döntést az illetékes tudományos osztály hozza meg.

A köztestületbe tartozás feltétele továbbá, hogy a kutató tudományos eredményei nyilvántartottak és hozzáférhetők legyenek a Magyar Tudományos Művek Tárában (MTMT).

A nem akadémikus köztestületi tagok a tudományos közösség szélesebb körét alkotják. Részt vesznek a tudományos bizottságok munkájában, szakmai kérdésekben véleményt formálnak, és képviselőik útján részt vesznek az Akadémia közgyűlésében is. A köztestület nem akadémikus külső tagjává az az életvitelszerűen külföldön élő, tudományos tevékenységét külföldön folytató kutató válhat, aki hazájában vagy Magyarországon elismert tudományos fokozattal rendelkezik, tudományterületét alkotó módon műveli, magát magyarnak vallja, és kapcsolatot tart a magyar tudományos élettel.

A köztestület működésének egyik alapvető jellemzője az, hogy egyszerre tart fenn hierarchiát és biztosít széles körű részvételt. Az akadémikusok meghatározó szerepet játszanak a döntésekben, ugyanakkor a tudományos bizottságok és osztályok munkájában a nem akadémikus tagok is részt vesznek. Ez a szerkezet a szakmai szempontok érvényesülését szolgálja.

A köztestület 2000 után újabb bővülésen ment keresztül azzal, hogy megnyílt a külföldön élő magyar kutatók előtt. Ettől kezdve a magyar tudomány nem kizárólag területi alapon szerveződik, hanem szakmai és nyelvi közösségként is értelmezhető. A külső köztestületi tagok bevonása növelte a köztestület létszámát, az Akadémia kiterjesztette kapcsolatrendszerét.

A köztestület működése három fő szinten ragadható meg. Intézményi szinten az Akadémia szervezeti kereteit jelenti. Szakmai szinten a tudományos minőség ellenőrzésének és fenntartásának eszköze. Kapcsolati szinten pedig olyan hálózat, amely összeköti a hazai és a külföldön dolgozó magyar kutatókat.

A köztestület létrehozása nem csupán szervezeti reform volt, hanem a tudományos közélet működésének átalakítása. Az Akadémia ezzel a lépéssel kilépett a kizárólag akadémikusokra épülő modellből.

Kik az MTA doktorai?

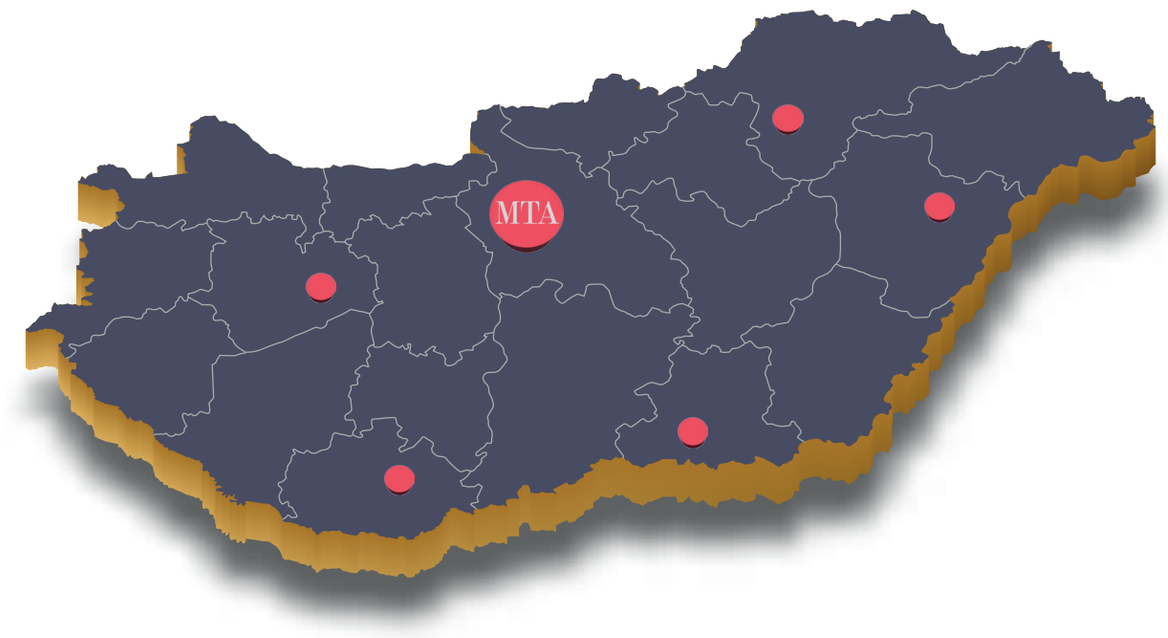
Az MTA doktorai azok a kutatók, akik a Magyar Tudományos Akadémia által odaítélt „MTA doktora" címmel rendelkeznek. Ez a minősítés a doktori (PhD) fokozatot követő, magasabb szintű tudományos elismerés, amely az önálló, tartósan jelentős és nemzetközi mércével is számottevő tudományos teljesítményt ismeri el. A cím megszerzése egyéni kezdeményezésen alapuló eljárás keretében történik, amely során a jelölt tudományos munkásságát részletes szakmai értékelésnek vetik alá, beleértve a tudományos eredmények bírálatát és nyilvános megvitatását is. Az MTA doktora cím megléte a levelező taggá választás feltétele, ugyanakkor a megválasztás további, nemzetközileg is kiemelkedő tudományos teljesítményt feltételez. A Magyarországon élő MTA doktorok esetében a tudományos teljesítmény és a köztestületi szerepvállalás elismeréseként rendszeres anyagi juttatás (bruttó 90 ezer Ft/hó) is társul a címhez. Jelenleg mintegy 2600 kutató rendelkezik MTA doktora címmel.

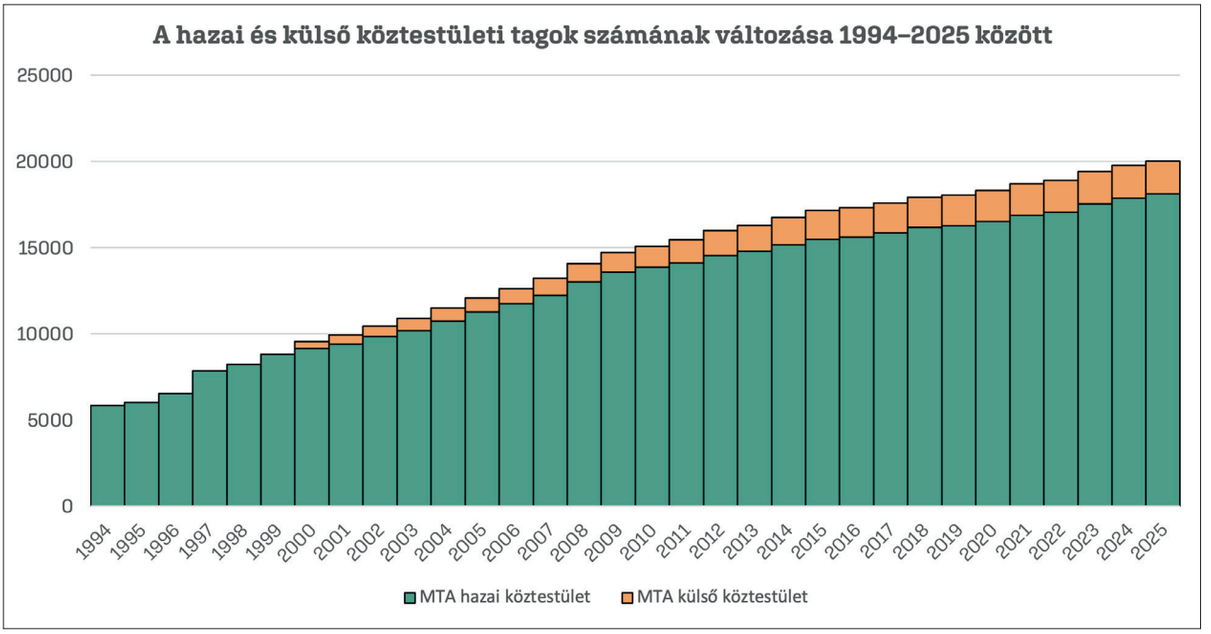

A KÖZTESTÜLET DEMOGRÁFIAI JELLEMZŐI

Az MTA teljes köztestületének létszáma 2025 őszén meghaladta a 20 ezer főt, közülük az akadémikusoké (az MTA levelező, rendes, külső és tiszteleti tagjaié) a 740 főt (a teljes tagság 3,7%-át). A teljes köztestület 65,4%-a férfi. Az életkoráról nyilatkozott tagok 22,9%-a fiatalabb mint 45 éves, míg több mint harmaduk (37,3%-uk) már betöltötte 65. életévét. Az akadémikusok estében a férfiak és idősek aránya a teljes tagság ezen mutatóit lényegesen meghaladja (90,5%, ill. 83,6%).

Az akadémiai köztestületet az MTA 2000 óta életvitelszerű tartózkodási hely szerint hazai (belföldi) és külső (külföldi) köztestületre tagolja. Annak ellenére, hogy az elmúlt évtizedben az akadémiai adattárban való kezdeti nyilvántartáshoz képest, a rendkívül felgyorsult nemzetközi területi mobilitás miatt sok száz hazai tag tartózkodik évek (akár évtizedek) óta külföldön és sok száz, eredetileg külső köztestületi tag költözött időközben Magyarország területére, a továbbiakban a részletes elemzést a „hazai” és „külső” köztestületre elkülönülten végezzük.

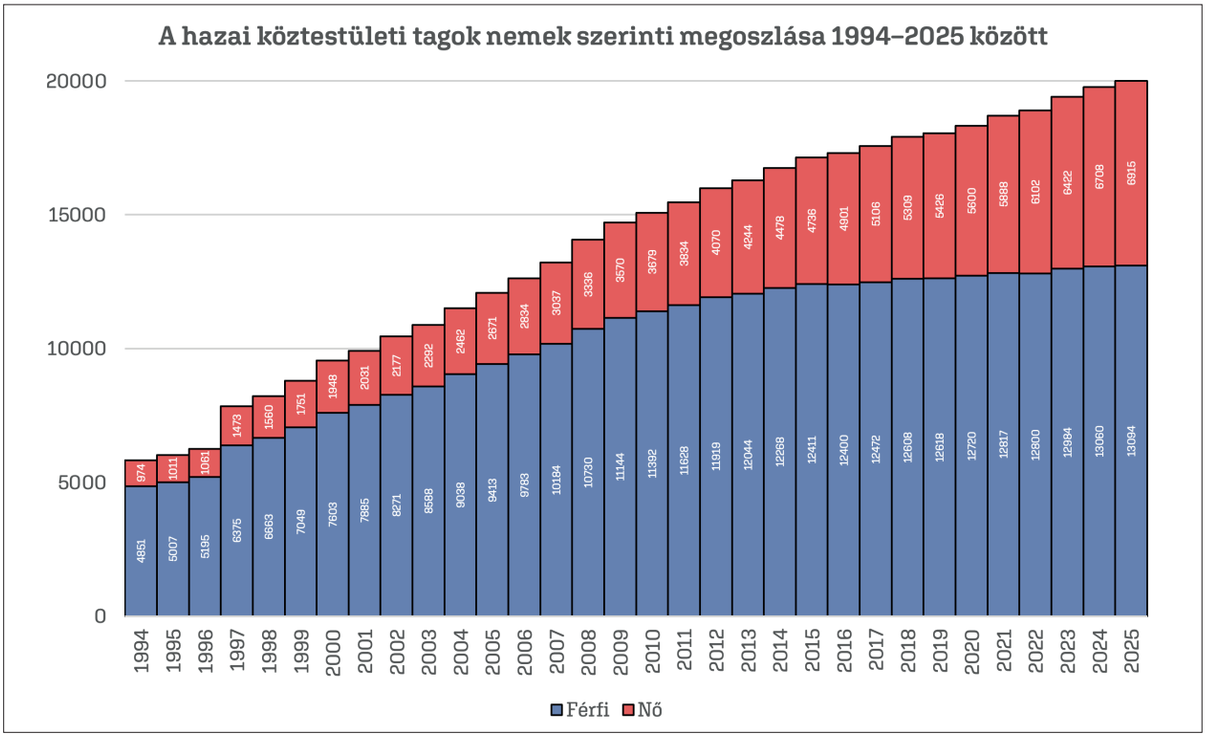
A hazai köztestületi tagság **létszáma** 1994 óta több mint háromszorosára (18 ezer főre) nőtt, mely a magyar tudományos közösség bővülésének egyik legfontosabb mutatója és hosszabb távon is kiegyensúlyozott, folyamatos bővülés eredménye.

A növekedés dinamikája nem egyenletes: a legerőteljesebb emelkedés az 1990-es évek második felében és a 2000-es évek első évtizedében volt megfigyelhető. Ebben az időszakban évente több száz fős növekedés volt tapasztalható, ami a tudományos utánpótlás megerősödésével és a doktori képzés intézményesülésével volt összefüggésbe hozható.

A köztestületi létszám bővülése nem csupán mennyiségi változásként értelmezhető. A növekedés mögött a felsőoktatás kiterjedése, a doktori képzés intézményrendszerének fokozatos megerősödése, valamint a kutatói és egyetemi álláshelyek számának bővülése állt. A köztestület így egyre nagyobb mértékben és egyre differenciáltabban képes lefedni a hazai tudományos közösséget. Jelenleg a hazai doktori fokozattal rendelkezőknek már 70%-a tagja az akadémiai köztestületnek.

—

Az akadémiai köztestületi tagságot a **nemek** közötti megoszlást tekintve mindmáig férfi túlsúly jellemzi, ami a tudományos életpályamodell korábban kialakult, évszázados strukturális mintázataival magyarázható. 1994-ben a hazai köztestületi tagságnak még csupán 17%-át jelentették a nők, akiknek aránya az elmúlt több mint három évtizedben megduplázódva 34%-ra nőtt. Mindez a nemi arányok örvendetes kiegyenlítődésének irányába mutat, de a férfi dominancia fennmaradásával még évtizedekig számolni kell. A női tudósok arányának növekedése elsősorban a fiatalabb generációk fokozódó jelenlétével és a felsőoktatásban végbement expanzióval hozható összefüggésbe. Ugyanakkor a magasabb tudományos fokozatok és vezető pozíciók esetében a nemi különbségek

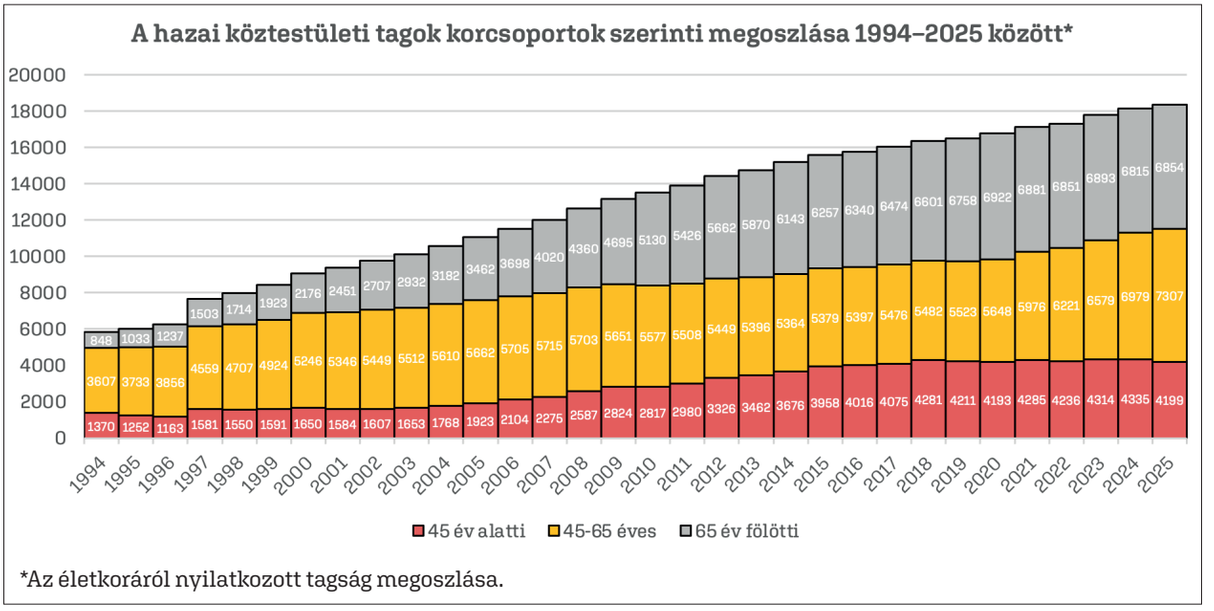

kiegyenlítődésének mértéke egyelőre lassúbbnak tűnik. Mindez rámutat arra, hogy a tudománypolitikai és intézményi beavatkozásoknak továbbra is szerepük lehet a nemi egyenlőtlenségek mérséklésében, különösen a karrierelőmenetel kritikus szakaszaiban. Az Akadémia több intézkedéssel igyekszik mérsékelni a nemek közötti egyenlőtlenségeket. 2017-ben létrehozta a Nők a Kutatói Életpályán Elnöki Bizottságot, amely a strukturális hátrányok feltárását és kezelését szolgálja. Emellett pályázati és támogatási rendszereiben figyelembe veszi a gyermekvállalással járó kieső időszakokat, például korhatár-kedvezményekkel és célzott támogatási programokkal segíti a kisgyermeket nevelő kutatókat.

—

A hazai köztestületi tagság **életkori** szerkezete egyre inkább az idősebb korcsoportok felé tolódik. A 65 év feletti korcsoport aránya az elmúlt három évtizedben 14,6%-ról 37,4%-ra nőtt, mely főként azzal magyarázható, hogy a köztestületi tagság jellemzően egy életre szól és az új belépők száma kisebb, mint a tagok elhalálozása. Ezzel párhuzamosan a tudósok derékhadának továbbra is a 45–65 év közötti korcsoport számít. A 45 év alattiak lélekszáma, jóllehet közel háromszorosára nőtt 1994 óta, de ez csak arányuk hullámzó stabilizálásához volt elegendő. Mindez arra utal, hogy bár az utánpótlás folyamatos volt, nem tudott lépést tartani az idősebb korcsoportok létszámbeli gyarapodásával.

Amennyiben a korösszetétel vizsgálatát a hazai köztestület nyugdíjkorhatár (65 év) alatti, leginkább aktív részére terjesztjük ki, 1994 és 2018 között megfigyelhető volt a köztestület ezen részének fiatalodása, a 45 év alattiak arányának (27,5%-ról 43,2%-ra) növekedése. Azóta az MTA kutatóhálózatának elcsatolása, tekintélyének folyamatos rombolása, a

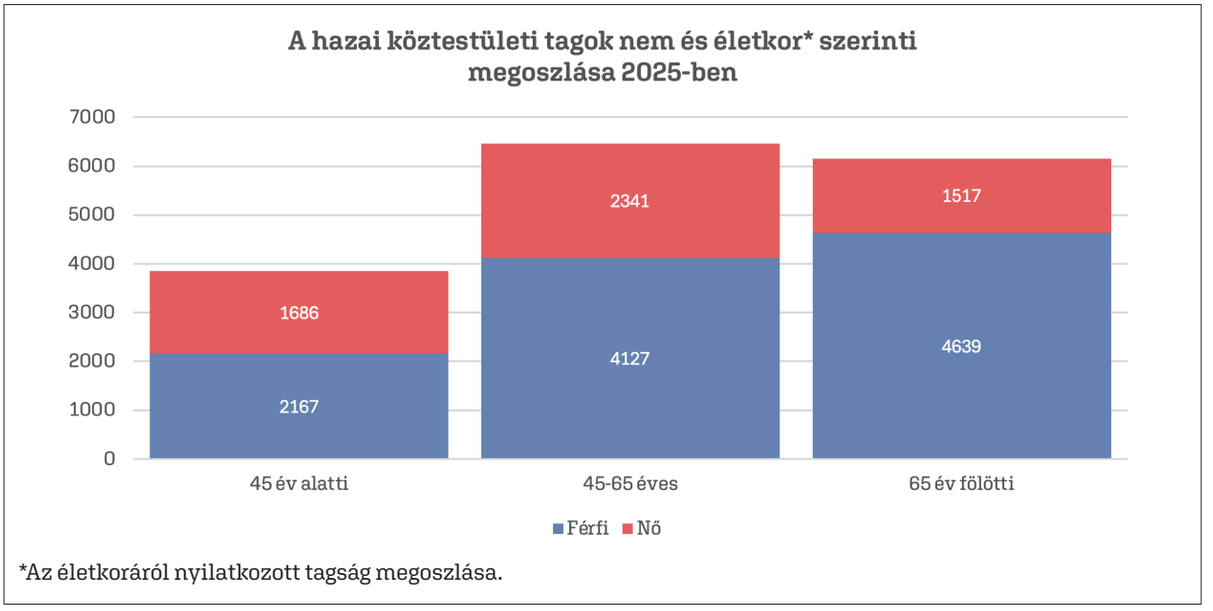

*Az életkoráról nyilatkozott tagság megoszlása.

fiatal tudósok számottevő részének külföldre vándorlása miatt a hazai köztestület 65 év alatti részében a 45 évnél fiatalabbak aránya 37%-ra csökkent, lélekszámuk növekedése pedig megtorpant.

—

A belföldi köztestületi tagság **nem és életkor** szerinti megoszlása markáns demográfiai és strukturális mintázatokat tár fel. A nemek közötti aránytalanság, a férfitöbblet történeti okok miatt minden nagy korcsoportban megfigyelhető ugyan, de eltérő mértékben. Míg a nyugdíjas korú tudósok ¾-e férfi, a 45 év alatti köztestületi tagoknál a nemi arányok már csaknem kiegyenlítettek, ami a nők a tudományos pályán való növekvő megjelenésének köszönhető. Ez pozitív tendencia, ugyanakkor az idősebb korcsoportokban

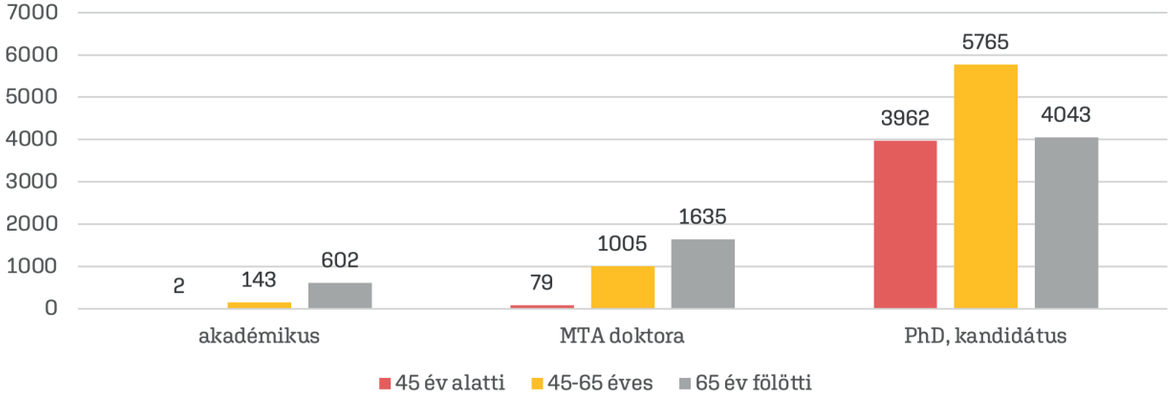
*Az életkoráról nyilatkozott tagság megoszlása.

tapasztalható egyre nagyobb férfitöbblet miatt a nemi különbségek fokozatos mérséklődésének folyamata a teljes köztestület esetében lassú. Az adatok összességében kettős folyamatot jeleznek: egyrészt a köztestületi tagság elöregedését, másrészt a nemi arányok lassú, generációs alapú kiegyenlítődését. A fiatalabb női kutatók arányának növekedése kedvező irányt jelez, azonban ennek hatása a teljes rendszerre csak hosszabb időtávon érvényesülhet.

—

A köztestületi tagság **életkori és tudományos fokozat** szerinti megoszlása jól kirajzolja a tudományos életpálya előrehaladásának időigényes és erősen hierarchikus jellegét. A struktúra alapvetően piramisszerű: legnagyobb létszámúak a PhD- vagy kandidátusi fokozattal rendelkező kutatók, különösen a 45–65 év közötti korosztályban, amely a tudományos pálya legaktívabb és legproduktívabb szakaszának tekinthető. A magasabb tudományos fokozatok felé haladva egyértelmű életkori eltolódás figyelhető meg. Az MTA doktorai esetében már dominánssá válik a 65 év feletti korosztály, ami jól tükrözi e cím megszerzésének hosszabb időigényét és felhalmozott tudományos teljesítményen alapuló jellegét. Még markánsabb ez a tendencia az akadémikusok körében: létszámuk alacsony, és döntően 65 év felettiek, ami a kiválasztás erősen szelektív, elit jellegével, valamint a tudományos életpálya csúcsán betöltött szerepükkel és a több évtizedes, nemzetközileg is elismert tudományos teljesítményt feltételező követelményrendszerrel magyarázható.

A köztestületi tagok életkori és tudományos fokozat szerinti megoszlása 2025-ben*

*A tudományos fokozatáról nyilatkozott tagság megoszlása.

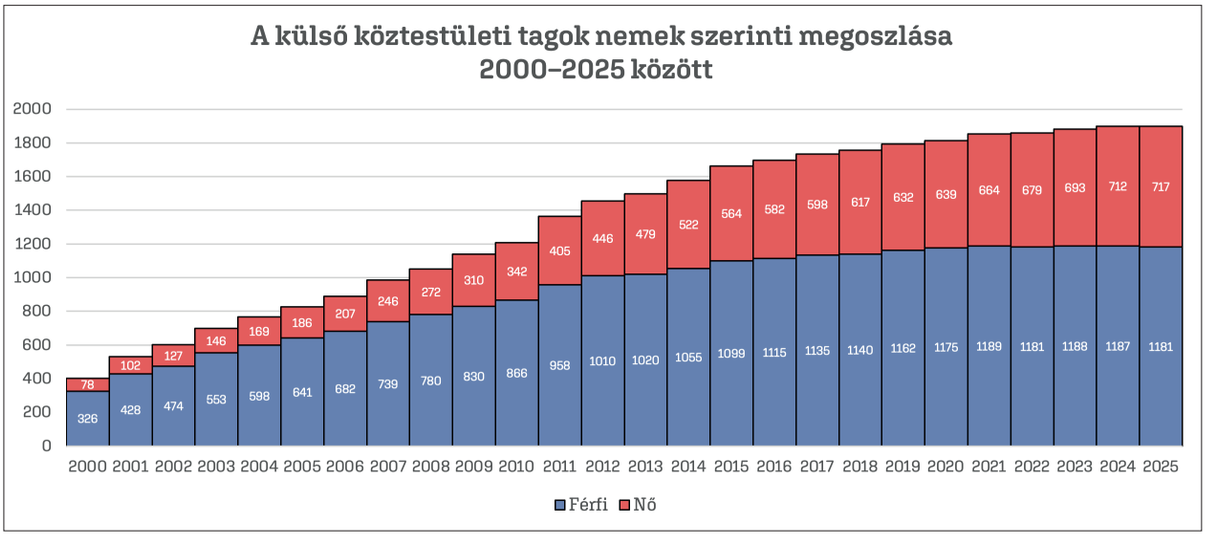
—

A hazai köztestület megoszlása **munkahelyük tudományos jellege** szerint szoros összefüggést mutat a tudósok tudományos fokozatával, minősítésével. A tagság 74,4%-a

(13 ezer fő) rendelkezik élő **egyetemi** vagy **kutatóintézeti** munkahelyi adattal. Azok aránya, akik csak egyetemen dolgoznak 75,6%, akik csak kutatóhelyen 17,2%, míg a mindkét helyen alkalmazottak aránya 7,2%. Közülük az e tekintetben érintett hazai **akadémikusok** (346 fő) esetében a kizárólag egyetemhez kötődők aránya „csupán" 50,6%, a csak kutatóintézetben dolgozóké 19,1%, míg a felsőoktatásban és kutatásban egyaránt dolgozóké 30,3%. Mindez azt mutatja, hogy a legmagasabb presztízsű, legnagyobb kutatási tapasztalattal rendelkező tudósok, az akadémikusok fele kutatóintézetben is dolgozik, több mint 80%-uk pedig megosztja tudását a felsőoktatásban tanuló hallgatókkal is.

A köztestületi tagság határon túlra való kiterjesztése (2000) óta a külső köztestületi tagság létszáma a hazaiét is meghaladó mértékben, közel ötszörösére (1898 főre) nőtt. Ez a növekedés több szakaszra bontható: a 2000-es évek elején mérsékelt, de folyamatos emelkedés volt megfigyelhető, amelyet a 2010 utáni időszakban gyorsabb bővülés követett. Ez a változás több, egymással összefüggő folyamat eredménye volt. Egyrészt szorosan kapcsolódott a szomszédos országokban is lezajló, részben magyar nyelvű felsőoktatási expanzióhoz, amely jelentősen bővítette a tudományos utánpótlás bázisát. Másrészt meghatározó szerepet játszott a határon túli magyar tudományos közösségek tudatosabb bevonása az akadémiai rendszerbe. Ennek intézményi feltételeit a határon túli akadémiai szervezetek létrejötte teremtette meg, amelyek szervezeti keretet biztosítottak a helyi köztestületi tagság számára. A folyamat harmadik, kulcsfontosságú eleme a magyar nyelvű felsőoktatási intézményrendszer megerősödése volt. Erdélyben a Partiumi Keresztény Egyetem (2000) és a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem (2001), Szlovákiában a Selye János Egyetem (2004), míg Kárpátalján a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Egyetem (1996) létrejötte és fejlődése biztosította azt az intézményi hátteret, amely a kutatói utánpótlás képzését és a tudományos pálya helyben történő kiteljesedését lehetővé tette.

A külső köztestületi tagok **nemek** szerinti megoszlása 2000 és 2025 között azt mutatja, hogy a nemek aránya fokozatosan kiegyenlítettebbé válik, ugyanakkor a különbségek továbbra is számottevőek. A növekedési pályák alapján jól látható, hogy a női kutatók bevonása a határon túl némileg intenzívebb, mert a hölgyek aránya a Köztestületben az elmúlt negyedszázadban 20% környékéről 2025-ben belföldön 35%-ra, külföldön 38%-ra nőtt.

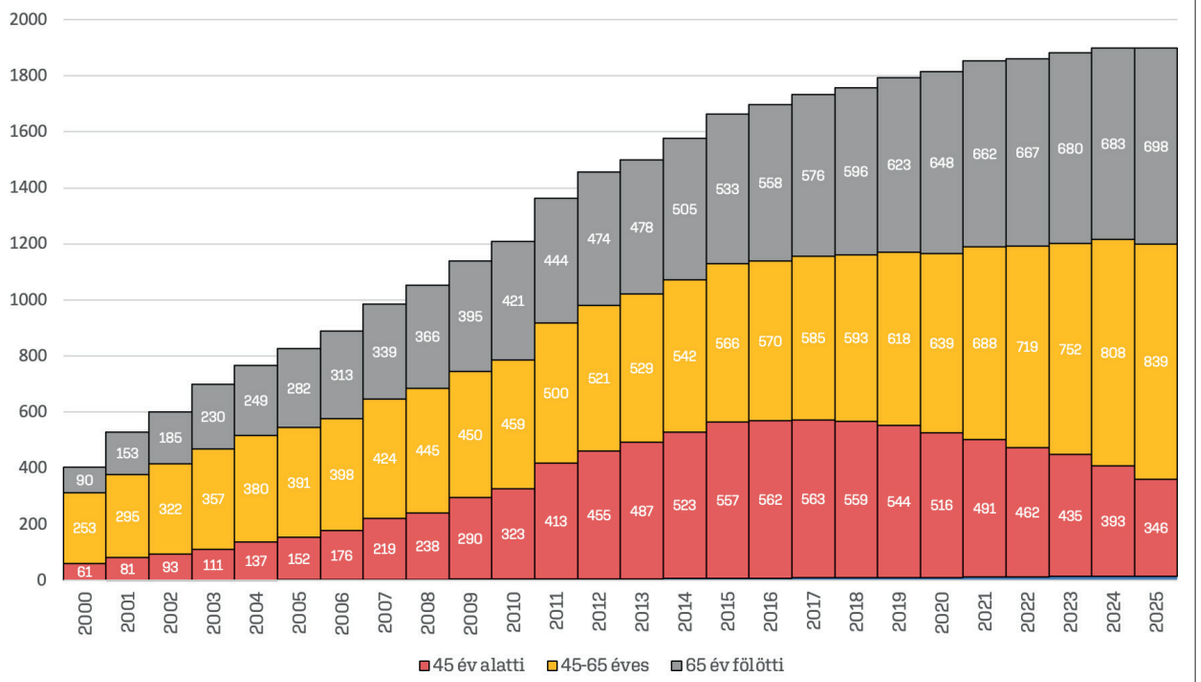
A jelen évezred első másfél évtizedében megfigyelhető, a hazaihoz képest némileg jelentősebb női térnyerés részben intézményi és tudománypolitikai tényezőkkel volt magyarázható, ideértve a határon túli tudományos szervezetek megerősödését és a célzott integrációs törekvéseket. A növekedés üteme a férfiak esetében a 2020-as években mérséklődni látszik, ami a rendszer telítettségének közeledésére és a belépési lehetőségek stabilizálódására is utalhat.

A külső köztestületi tagok **korcsoportok** szerinti megoszlása 2000 és 2025 között egyértelmű növekedési és szerkezeti átalakulási folyamatot tükröz. A teljes létszám folyamatosan emelkedik, ami a külhoni magyar tudományos közösségek fokozódó integrációját és az intézményes kapcsolatrendszer megerősödését jelzi. A növekedés azonban korcsoportonként eltérő dinamikát mutat, amely fontos következtetések levonását teszi lehetővé a tudományos utánpótlás és a demográfiai szerkezet alakulásáról.

A 2000-es évek elején a 45–65 év közötti korcsoport dominanciája figyelhető meg, amely a már kialakult kutatói életpályával rendelkező, aktív középgeneráció erős jelenlétére utal. Ezzel párhuzamosan a 65 év felettiek aránya is folyamatosan növekedett, ami részben a tudományos pálya hosszú időtartamával, részben pedig a tagság tartós, élethosszig tartó jellegével magyarázható. A rendszerből való kilépés korlátozott, így az idősebb korcsoportok létszáma kumulatív módon halmozódik, miközben az új belépők tovább növelik az összlétszámot.

A 45 év alatti korcsoport növekedése a 2010-es évek derekáig volt számottevő, ami főként a tudatos utánpótlásépítésnek és a fiatal kutatók fokozott bevonásának volt az eredménye. Azóta a külhoni fiatal tudósok száma és aránya folyamatosan csökken, elsősorban a Kárpát-medence határainkon túli magyar közösségeiben megfigyelhető jelentős elöregedés, a fiatal magyar korosztályok létszámának (csökkenő születésszámmal és elvándorlással összefüggő) zsugorodása, a nyugati diaszpórában élő fiatal magyar tudósok csekélyebb belépési érdeklődése miatt. Emiatt a fiatalabb generációk belépési üteme nem tart lépést

A külső köztestületi tagok korcsoportok szerinti megoszlása 2000–2025 között*

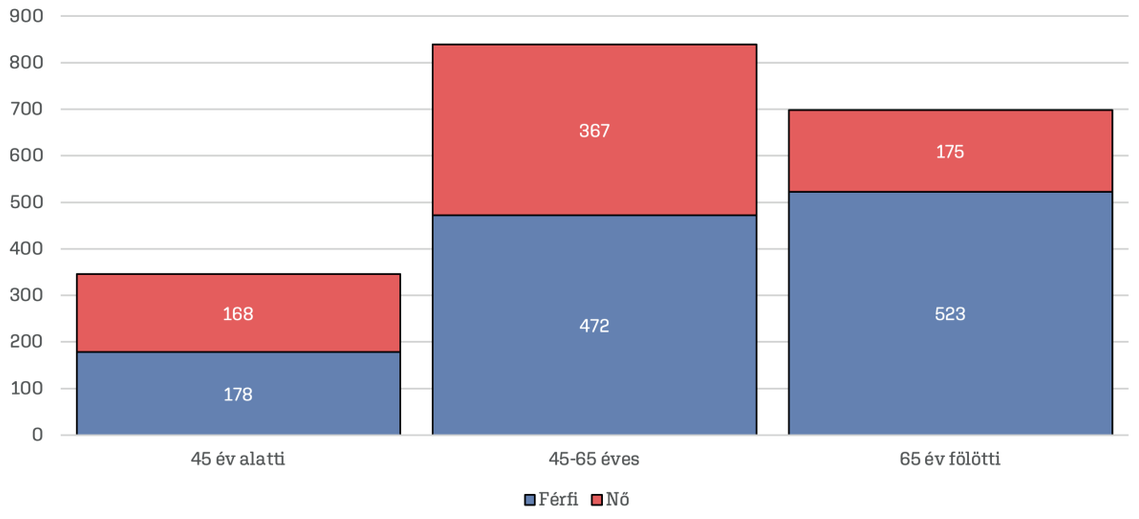
*Az életkoráról nyilatkozott tagság megoszlása.

az idősebb korcsoportok bővülésével, „felhalmozódásával". Ez a tendencia hosszabb távon a korstruktúra további torzulásához vezethet.

—

A külső köztestületi tagok **korcsoportok és nemek** szerinti megoszlása hasonlít a belföldi tagokéhoz. Az idősebb kortól a fiatalabb korosztályok felé csökkenő férfitöbblet itt is megfigyelhető, de a 45 évesnél fiatalabbak esetében a nemi egyensúly szinte teljesen megvalósult (a nők aránya a külső tagoknál 48,6%, a hazaiaknál 43,8%). Ennek oka feltehetően abban rejlik, hogy a külső tagok, főként a Kárpát-medence határainkon túli területein élő magyar tudósok esetében a bölcsészet- és társadalomtudományokat (jelentős részben a nemzeti identitást erősítő, etnikai megmaradást segítő, magyarságtudományi témákat) kutatók aránya nagyobb, mint belföldön. A nők aránya pedig ezen tudományterületeken jóval magasabb, mint az élettelen természettudományok esetében.

A külső köztestületi tagok nem és életkor* szerinti megoszlása 2025-ben

*Az életkoráról nyilatkozott tagság megoszlása.

A KÖZTESTÜLET TUDOMÁNYTERÜLETENKÉNT

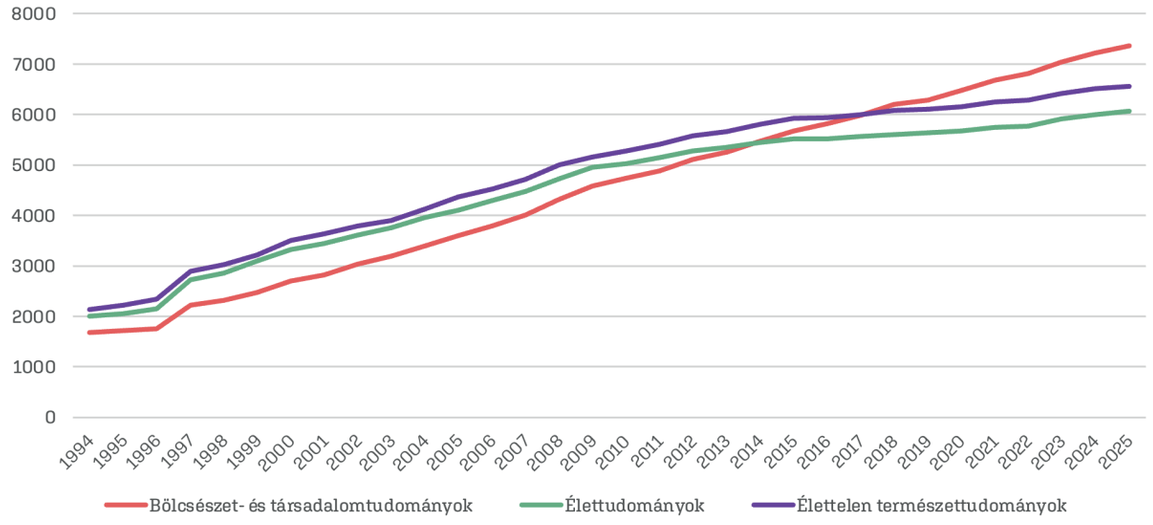
A Magyar Tudományos Akadémia szervezetének alapját a 11 tudományos osztály alkotja, amelyek az egyes tudományterületek intézményes képviseleti és szakmai irányító egységei. Az osztályok az Akadémia Alapszabálya szerint egy-egy tudományág vagy egymáshoz szorosan kapcsolódó több tudományterület kutatóit fogják össze. Tagjaik az adott tudományterületen megválasztott akadémikusok, valamint a köztestület nem akadémikus képviselői. A tudományos osztályok saját vezetőiket – az elnököt és az elnökhelyettest – maguk választják meg, és meghatározó szerepet töltenek be az Akadémia szakmai döntés-előkészítő, tudományszervező és minőségbiztosítási feladataiban. Az osztályok munkájához tudományos bizottságok kapcsolódnak, amelyek az egyes diszciplínák legfontosabb szakmai fórumai. Ezek a bizottságok részt vesznek a tudományos teljesítmények értékelésében, az MTA doktora eljárásokban, tudományos állásfoglalások kialakításában, valamint a hazai tudományos élet stratégiai kérdéseinek megvitatásában. A Magyar Tudományos Akadémia tudományos osztályainak rendszere az Akadémia 19. századi szervezeti fejlődésével párhuzamosan alakult ki. Az első közgyűlésen, 1831-ben a nyelvtudományi, bölcseleti, történeti, matematikai, természettudományi és törvénytudományi osztályokat hozták létre. A kezdeti szerkezet még néhány nagyobb tudományterületre épült, azonban a tudomány differenciálódásával és új diszciplínák megjelenésével az osztályrendszer fokozatosan bővült és specializálódott. A mai 11 osztályból álló struktúra a 20. század második felére alakult ki, alkalmazkodva a modern tudomány egyre összetettebb tudományterületi szerkezetéhez.

TUDOMÁNYOS OSZTÁLY	FŐBB TUDOMÁNYTERÜLETEK
I. Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya	irodalomtudomány, nyelvtudomány, klasszika-filológia, néprajztudomány, orientalisztika, zenetudomány
II. Filozófiai és Történettudományok Osztálya	filozófia, művészettörténet, neveléstudomány, pszichológia, régészet, történelemtudomány, ókortörténet, tudomány- és technikatörténet
III. Matematikai Tudományok Osztálya	matematika, alkalmazott matematika, számítástudomány, informatika
IV. Agrártudományok Osztálya	agrártudomány, növénytermesztés, állatorvostudomány, kertészet, erdészet, élelmiszertudomány
V. Orvosi Tudományok Osztálya	elméleti orvostudomány, klinikai orvostudomány, kísérleti orvostudomány, gyógyszerészettudomány, egészségtudomány, sporttudomány
VI. Műszaki Tudományok Osztálya	akusztika, anyagtudományok-technológiák, automatizálás-számítástechnika, elektrotechnika, elektronikus eszközök-technológiák, energetika, építészettudomány, gépszerkezettan, közlekedéstudomány, szilárdtestek mechanikája, távközlési rendszerek, vízgazdálkodás-tudomány
VII. Kémiai Tudományok Osztálya	analitikai és környezeti kémia, élelmiszer-tudomány, fizikai kémia, műszaki kémia, radiokémia, szerves és biomolekuláris kémia, szervetlen kémia és anyagtudomány
VIII. Biológiai Tudományok Osztálya	antropológia, biofizika, biokémiai és molekuláris biológia, bioinformatika, botanika, elméleti biológia, etológia, evolúcióbiológia, genetika, hidrobiológia, immunológia, környezet és egészség, mikrobiológia, neurobiológia, növényélettan, ökológia, sejt- és fejlődésbiológia, zoológia
IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya	közgazdaságtudomány, jogtudomány, szociológia, politikatudomány, statisztika, demográfia, hadtudomány, regionális tudomány
X. Földtudományok Osztálya	ásványtan, bányászat, földrajz (társadalom- és természetföldrajz), földtan, geodézia, geoinformatika, geofizika, geokémia, kőzettan, meteorológia, paleontológia
XI. Fizikai Tudományok Osztálya	elméleti és kísérleti fizika, csillagászat, atom- és részecskefizika, kvantumfizika

Az MTA tudományos osztályai három **nagy tudományterület** szerint is csoportosíthatók (**bölcsészet- és társadalomtudományok**: I., II., IX., **élettudományok**: IV., V., VIII., **élettelen természettudományok**: III., VI., VII., X., XI.), melyek szerepet játszanak az Akadémia működésének, vezetésének tudományági arányosításában is (pl. a legfelsőbb vezetők, elnökségi tagok választásánál).

A hazai köztestületi tagok nagy tudományterületek szerinti megoszlása 1994–2025 között*

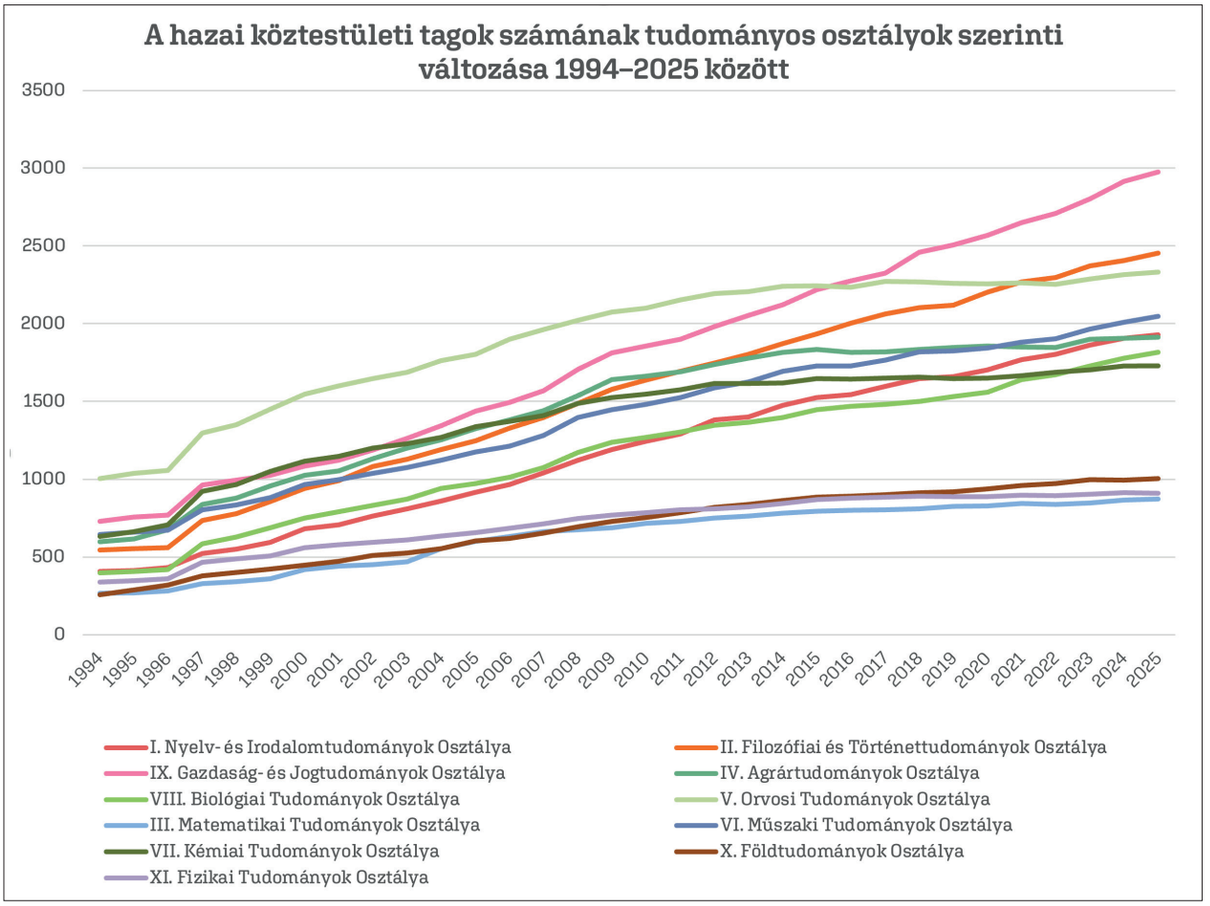
*A tudományos osztály szerinti hovatartozásáról nyilatkozott tagság megoszlása.

A belföldi tagoknak a három **nagy tudományterület** szerinti megoszlása mára meglehetősen kiegyensúlyozottá vált, a bölcsészet- és társadalomtudományokat művelők számának, arányának az elmúlt három évtizedben megfigyelhető dinamikus növekedése miatt (arányuk az 1994-beli 28,9%-ról 2025-ben 35,8%-ra nőtt.

—

A hazai köztestületi tagság **tudományos osztályok** szerinti megoszlása 1994 és 2025 között viszonylag stabil szerkezeti képet mutat, ugyanakkor több tudományterület esetében jól érzékelhetők hosszabb távú arányeltolódások is. A magyar tudományos közösség diszciplináris szerkezete alapvetően kiegyensúlyozott, mivel egyik tudományos osztály sem válik abszolút dominánssá, ugyanakkor az egyes területek eltérő növekedési dinamikája jól nyomon követhető.

A 2010-es évek derekáig legnépesebb osztálynak az orvosoké számított, mely az orvos- és egészségtudományok erős intézményi hátterére, valamint a doktori fokozattal rendelkező kutatók magas számára utalhatott. Azóta részben a köztestületbe való belépési kedv visszaesése, esetenként a doktori fokozatúak egy részének kivándorlása miatt az orvosi osztály tagságának száma rendkívül csekély mértékben nő. Feltehetően hasonló okok miatt mondható el ugyanez az agrártudományok és a kémia esetében is. Az összes tudományos osztály közül az elmúlt három évtizedben a IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztályának tagsága nőtt legnagyobb mértékben, melynek eredményeként közel 2800 fővel ma már az MTA legnépesebb osztályának számít. Ez részben a társadalomtudományi és gazdasági képzések expanziójával, részben pedig a jog- és gazdaságtudományi doktori képzések jelentős bővülésével függ össze. Hasonlóan nagyarányú létszámnövekedés figyelhető meg a „nemzeti tudományok” szerves részét képező bölcsészek

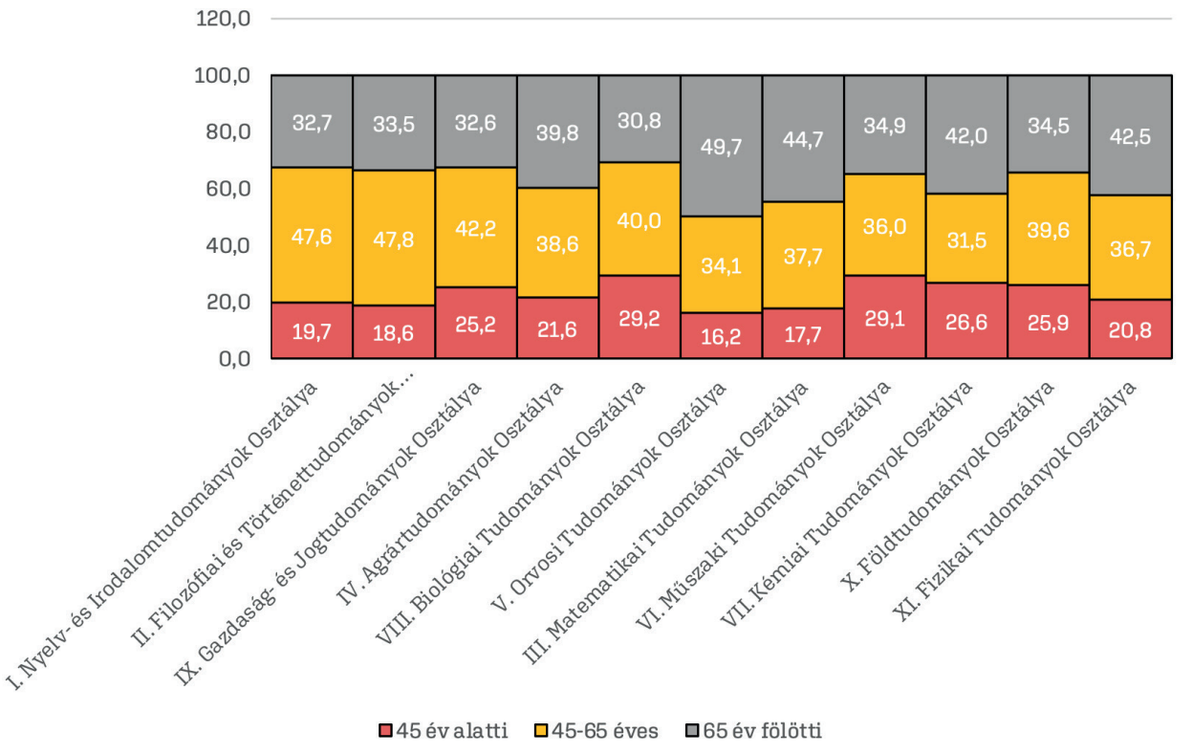

(pl. történészek, nyelvészek, irodalmárok) esetében is, mely egyenes következménye a szakirányú egyetemi (főként doktori) képzés növekedésének és az MTA köztestületbe való belépési hajlandóság magas szintjének.

—

A hazai köztestületi tagság **korcsoportok és tudományos osztályok** szerinti megoszlása jól érzékelteti, hogy az egyes tudományterületekhez kötődő tudósok demográfiai összetétele jelentős eltéréseket mutat. A korstruktúra hozzávetőlegesen kiegyensúlyozottnak tekinthető, ugyanakkor az egyes tudományos osztályok eltérő utánpótlási és generációs sajátosságokkal szembesülnek. Legkedvezőbb korösszetétellel a VI. Műszaki és a VIII. Biológiai Tudományok Osztálya rendelkezik, ahol a 45 év alattiak aránya 32% körüli, ami stabil tudományos utánpótlásra utal. Ugyanez legkevésbé az orvosok, matematikusok, fizikusok, kémikusok és agrártudósok osztályára mondható el, ahol a nyugdíjkorhatár (65 év) fölöttiek aránya különösen magas (39–49%). A korábbiakban nem véletlenül hívtuk fel a figyelmet ezen osztályok esetében a taglétszám sajnálatos stagnálására, rendkívül szerény gyarapodására.

A hazai köztestületi tagok megoszlása korcsoportok és tudományos osztályok szerint 2025-ben (%)*

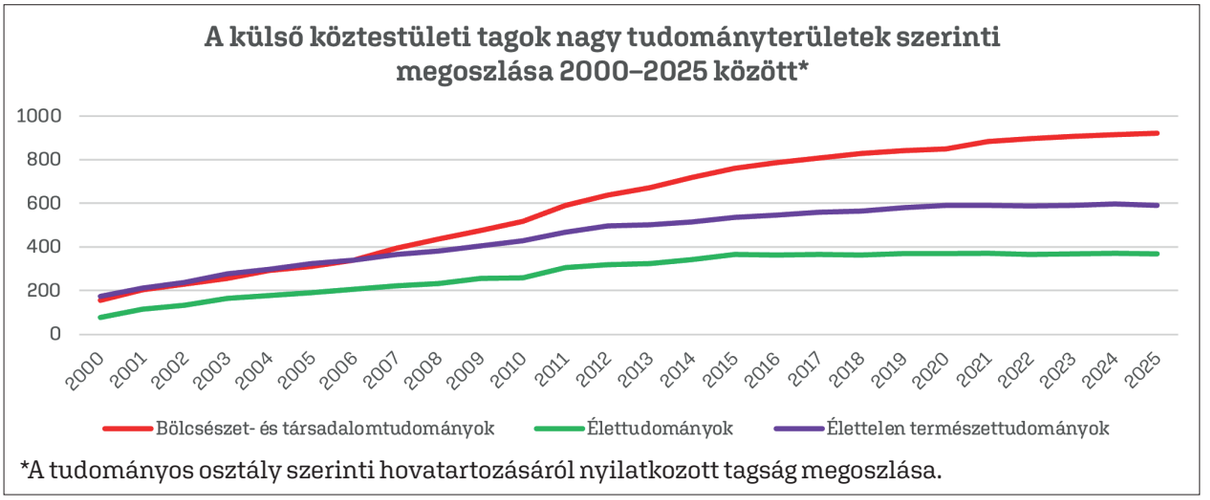

*Az életkoráról nyilatkozott tagság megoszlása.

—

A külső köztestület tagjainak a három **nagy tudományterület** szerinti lélekszámának változása az elmúlt negyedszázadban jelentősen eltérő volt. A nemzeti identitást alapvetően támogató hungarikum-tudományok (a bölcsészet- és társadalomtudományok többsége) képviselőinek lélekszáma a külhoni magyar közösségekben az ezredfordulót követően kirobbanó mértékben nőtt, megközelítve ezzel a külső köztestületben az 50%-os arányt. A humán- és társadalomtudományok hangsúlyos szerepe szorosan összefügg a határon túli magyar tudományosság történeti és intézményi sajátosságaival. A határon túli magyar kutatói hálózatok kialakulása hagyományosan az anyanyelvi kultúra, történelem, nyelv és társadalom kutatására épült, ami hosszabb távon e tudományterületek erősebb reprezentációját eredményezte. Ebben meghatározó szerepet játszott az is, hogy a határon túli magyar felsőoktatási intézményrendszer elsősorban ezeken a területeken tudott stabilabb intézményi hátteret biztosítani.

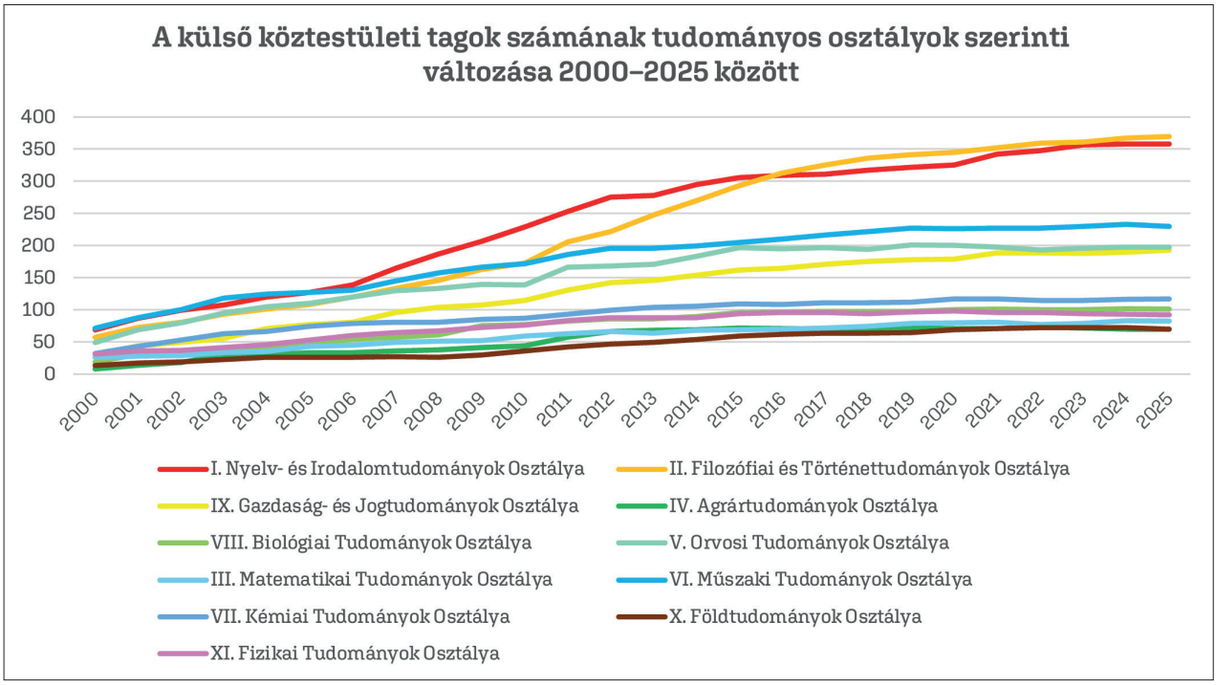
A természettudományok növekedésének dinamikája az elmúlt évtizedben lefékeződött, az élettudományok esetében pedig kifejezetten stagnált. Mindez talán azzal is összefügésben lehet, hogy a határon túli magyar fiatal természettudósok inkább a globális természettudományos hálózatokba való beágyazódást választják, mint az MTA köztestületébe való belépést. Ezenkívül megemlítendő még, hogy a határon túli magyar felsőoktatásban ezeken a területeken jóval korlátozottabb a teljes körű magyar nyelvű képzési kínálat.

A természettudományi, főként műszaki képzések esetében a hallgatók gyakran többségi nyelvű intézményekben vagy idegen nyelvű képzési környezetben folytatják tanulmányaikat, ami hosszabb távon gyengítheti a magyar tudományos hálózatokhoz való kapcsolódást és szűkítheti a határon túli magyar kutatói utánpótlás bázisát.

—

A fentiekben elmondottakat tükrözi a külső köztestületi tagság **tudományos osztályok** szerinti megoszlása is, ahol az elmúlt másfél évtizedben a nyelvészek, irodalmárok és történészek számának kimagasló mértékű növekedésének lehettünk tanúi. A természettudományok legnépesebb és viszonylag dinamikusan növekvő képviselői a határainkon túl a műszaki tudósok.

A KÖZTESTÜLET TÉRBELI MEGOSZLÁSA

KÁRPÁT-MEDENCE

Az MTA köztestületének 2025 őszén világszerte közel 19 ezer nem akadémikus tagja volt, akik tudományos fokozattal rendelkeztek, tevékenyen részt vettek a tudományos kutatásokban és önkéntes jelentkezésük alapján lettek tagjai Akadémiánk ezen szervezeti formájának. Eme tudós közösség 97%-a hazánk, a Kárpát-medence területén (közülük 16 714 fő Magyarországon, 1570 fő mai határainkon túl) élt. Az akadémiai köztestületi tagsághoz való vonzódás a külhoni területeken meglehetősen egyenetlen. Az ezer helybeli magyarra jutó akadémiai köztestületi tagok száma Erdélyben a határon túli átlagnak felel meg (0,8), a Vajdaságban magas (1,1), Szlovákiában pedig feltűnően alacsony (0,5). A háború sújtotta, Ukrajnához tartozó Kárpátalján ez a szervezettségi mutató (2,2) még a magyarországi szintet (1,8) is meghaladja. A legtöbb nem akadémikus köztestületi tag lakóhelye megegyezik a Kárpát-medence legnépesebb magyar közösségeivel, legnagyobb magyar felsőoktatási és kutatóközpontjaival. Ennek megfelelően az MTA Kárpát-medencei, nem akadémikus köztestületi tagjainak 43%-a (7942 fő) Budapest lakója, 52%-a (9543 fő) pedig a budapesti agglomerációé. 1389-en debreceniek, 1318-an szegediek, 773-an pécsiek, 420-an miskolciak, 350-en kolozsváriak. A nem akadémikus köztestületi tagok három fő tudományterület szerinti megoszlása országos szinten kiegyenlített ugyan (bölcsészet- és társadalomtudomány 36,2%, élettudomány 31,5%, élettelen természettudomány 32,3%), de ez nagy térbeli eltéréseket takar. A helybeli, illetve közeli felsőoktatási és kutatási központok diszciplináris profilja meghatározza a köztestületi tagok tudományági megoszlását is. A legnépesebb magyar ajkú tudósközpontok közül a bölcsészet- és társadalomtudomány súlya 40 és 70% közötti Budapesten, Pécsett, Újvidéken, Győrött, Nyíregyházán, Szabadkán, Komáromban, Egerben, Kolozsvárott és Beregszászon. Az élettudományok aránya 40 és 74% közötti Marosvásárhelyen, Pécsett, Szegeden, Debrecenben (főként orvosi és biológiai területen) és Gödöllőn, Sopronban (többnyire agrárviszonylatban), az élettelen természettudományok részesedése pedig 42–65% közötti Győrött, Miskolcon, Kassán (főleg műszaki területen) és Veszprémben (leginkább kémiai vonalon).

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖZTESTÜLETÉNEK TAGJAI A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN*

Szerző: Kocsis Károly, Kartográfia: Koczó Fanni, Mezei Gáspár
© HUN-REN CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2025
Forrás: MTA (www.aat.hu)

Bölcsészet- és társadalomtudományok
- I. Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya
- II. Filozófiai és Történettudományok Osztálya
- IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya

Élettudományok
- IV. Agrártudományok Osztálya
- V. Orvosi Tudományok Osztálya
- VIII. Biológiai Tudományok Osztálya

Élettelen természettudományok
- III. Matematikai Tudományok Osztálya
- VI. Műszaki Tudományok Osztálya
- VII. Kémiai Tudományok Osztálya
- X. Földtudományok Osztálya
- XI. Fizikai Tudományok Osztálya

*Az MTA rendes, levelező és külső tagjai 2025. február 28-ári, dominánsan lakóhelyük szerint.

Köztestületi tagok száma (fő)
1000 · 500 · 100 · 50 · 10 · 5 · 1
Budapest: 7942

Országhatár 2025-ben
Tartományhatár 2025-ben
Vármegyehatár 2025-ben
Magyar anyanyelvűek aránya 10% felett (2011)

1. Dunaszeg
2. Vámosszabadi
3. Győrzámoly
4. Berhida
5. Balatonfűzfő
6. Balatonkenese
7. Balatonalmádi
8. Balatonszárszó
9. Csernyeszteimaj
10. Mórahalom
11. Röszke
12. Újszentiván
13. Abasár
14. Gyöngyössolymos
15. Andornaktálya
16. Alsószolca
17. Sajólad
18. Harsány

Brno · Eperjes · Besztercebánya · Kassa · Ungvár · Munkács · Selmecbánya · Losonc · Rimaszombat · Tornalja · Rozsnyó · Jászó · Torna · Szendrő · Sátoraljaújhely · Sárospatak · Kisvárda · Beregdéda · Nagydobrony · Kisdobrony · Barkaszó · Makkoshotyka · Nagybereg · Beregszász · Salánk · Tiszaújlak · Vásárosnamény · Nyírmada · Nagyhalász · Ibrány · Buj · Tokaj · Tiszadada · Tiszalök · Nyírvasvári · Hajdúnánás · Hajdúdorog · Tiszavasvári · Nyírbátor · Szatmárnémeti · Nagybánya · Nyírmeggyes · Nyírtelek · Nyírpazony · Napkor · Baktalórántháza · Mátészalka · Nyíregyháza · Kisvárda · Vásárosnamény · Nyírmada · Nagyhalász · Tiszalök · Tiszadada · Tiszaluc · Ibrány · Buj · Tokaj · Gávavencsellő · Szikszó · Kazincbarcika · Edelény · Ózd · Sajószentpéter · Szirmabesenyő · Miskolc · Felsőzsolca · Ároktő · Onga · Mónok · Nyékládháza · Kistokaj · Sajóbábony · Sajószöged · Sajókaza · Sajólád · Salgótarján · Balassagyarmat · Ipolyság · Ersekvadkert · Szécsény · Romhány · Pásztó · Parád · Egerszalók · Eger · Noszvaj · Ostoros · Tiszanána · Tiszanánavári · Tiszaörs · Tiszavárkony · Tiszaörs · Tiszanána · Tiszavasvári · Tiszaújváros · Nagykálló · Gyöngyös · Gyöngyöstarján · Gyöngyösoroszi · Gyöngyöshalász · Nagyrédei · Karácsond · Mátraderecske · Mátrafüred · Mátraháza · Mátraszentimre · Mátraszőlős · Mátraverebély · Mátrakeresztes · Mátraszentistván · Mátranovák · Mátraszele · Mátraterenye · Mátrafüred · Mátraháza · Mátraszentimre · Mátraszőlős · Mátraverebély · Mátrakeresztes · Mátraszentistván · Mátranovák · Mátraszele · Mátraterenye · Mezőkövesd · Füzesabony · Gyöngyöspata · Gyöngyösoroszi · Gyöngyöshalász · Nagyrédei · Karácsond · Mátraderecske · Mátrafüred · Mátraháza · Mátraszentimre · Mátraszőlős · Mátraverebély · Mátrakeresztes · Mátraszentistván · Mátranovák · Mátraszele · Mátraterenye · Hajdúböszörmény · Balmazújváros · Hajdúhadház · Hajdúsámson · Nyírbéltek · Nagykároly · Debrecen · Bocskaikert · Ebes · Mikepércs · Monostorpályi · Hajdúszoboszló · Sáránd · Hosszúpályi · Létavértes · Székelyhíd · Margitta · Nagyhegyes · Náhudvar · Kaba · Püspökladány · Fülöpháza · Pocsaj · Berettyóújfalu · Biharkeresztes · Krasznokvajda · Krasznokvajdavára · Krasznokvajdaújfalu · Krasznokvajdaújfalu · Krasznokvajdavára · Krasznokvajda

A Magyar Tudományos Akadémia tagjai a Kárpát-medencében

A Magyar Tudományos Akadémia akadémikus tagságát szemléltető Kárpát-medence térkép jól kirajzolja a tudományos közösség területi szerkezetének alapvető sajátosságait. A legszembetűnőbb jelenség a különösen nagy térbeli koncentráció: a tagság döntő része néhány kiemelt tudományos központhoz kötődik, miközben a tér nagy részén alacsony intenzitású, szórványos jelenlét figyelhető meg. A térszerkezet ennek megfelelően egyértelműen hierarchikus jellegű, amelyben a centrumok és a kisebb súlyú térségek közötti különbségek markánsan érvényesülnek.

A legnagyobb koncentráció Budapesthez kapcsolódik, amely a Kárpát-medencei magyar tudományos hálózat elsődleges csomópontja. Ezt nemcsak a köztestületi tagság, hanem az akadémikusok térbeli eloszlása is megerősíti: 2025 tavaszán a Kárpát-medencében élő akadémikusok 61%-a (230 fő) élt Budapesten, míg a fővárosi agglomerációval együtt arányuk elérte a 70%-ot. A főváros így nemcsak létszámában domináns, hanem tudományági sokszínűségében is kiemelkedő, hiszen mindhárom nagy tudományterület jelentős súllyal van jelen.

A magyarországi térszerkezetben Budapest mellett jól azonosíthatók a tudományos működésben meghatározó szerepet betöltő regionális központok. Szeged, Debrecen és Pécs kiemelkednek a vidéki térszerkezetben, amit az akadémikusok jelenléte is jelez: 25 szegedi, 21 debreceni és 12 pécsi akadémikus alkot számottevő helyi tudományos közösséget. Ezek a központok sajátos diszciplináris profillal rendelkeznek: Debrecenben és Szegeden, valamint Pécsett az élettudományok (különösen az orvosi és biológiai kutatások) súlya kiemelkedő, míg más városokban eltérő tudományági hangsúlyok érvényesülnek. A kisebb magyarországi városok esetében az akadémikusi jelenlét mérsékeltebb, és jellemzően egy-egy domináns diszciplínához kapcsolódik.

Az akadémikusi hálózat nem korlátozódik Magyarország területére, hanem kiterjed a Kárpát-medence egészére. A 375 nem hazai akadémikus közül 35 fő élt a határon túli régiókban: közülük 23 Romániában, 7 Szlovákiában, valamint 5 fő Ukrajna, Szerbia és Horvátország területén. A térképen ezek a központok jól azonosíthatók: Erdélyben Kolozsvár 16 akadémikus lakóhelye, míg a Felvidéken és a Vajdaságban kisebb léptékű, de jól körülhatárolható tudományos gócpontok jelennek meg.

A tudományági megoszlás a térbeli különbségeket is jól tükrözi. Míg a belföldi akadémikusok körében az élettelen természettudományok dominanciája figyelhető meg (47%), addig a határon túli akadémikusok között a bölcészet- és társadalomtudományok aránya kiemelkedően magas (50%). Kolozsvár esetében ez az arány különösen jelentős, ahol a bölcsész és társadalomtudományi területek dominanciája (63%) jól érzékelteti a helyi tudományos hagyományok és a kisebbségi létből fakadó sajátos szerepkörök hatását. Ezzel szemben az élettudományok aránya a határon túli akadémikusok körében jóval alacsonyabb.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA TAGJAI A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN*

Szerző: Kocsis Károly. Kartográfia: Koczó Fanni, Mezei Gáspár
© HUN-REN CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2025
Forrás: MTA (www.aat.hu)

Akadémikusok száma (fő)
230
20
10
2
1

Országhatár 2025-ben
Tartományhatár 2025-ben
Vármegyehatár 2025-ben
Magyar anyanyelvűek aránya 10% felett (2011)

1. Gödöllő
2. Üröm
3. Budakalász
4. Föt

Kassa
Kisida
Beregszász
Miskolc
Felsőtárkány
Debrecen
Kolozsvár
Marosvásárhely
Csíkszereda
Nagyenyed
Szeged
Pécs
Kaposvár
Újvidék
ZÁGRÁB
BÉCS
Klosterneuburg
Lajosháza
Somorja
Dunaszerdahely
Nagyszanya
Hegyéle
Mosonmagyaróvár
Sopron
Győr
Szombathely
Zirc
Balatonalmádi
Csopak
Balatonfüred
Dörgicse
Siófok
Gyenesdiás
Balatonfenyves
Dunabogdány
Leányfalu
Pomáz
Pilisvörösvár
Nagykovácsi
Budakeszi
Törökbálint
Érd
Martonvásár
Dunakeszi
Gödöllő
BUDAPEST
Budaörs
Hárosztelek
Délegyháza

Bölcsészet- és társadalomtudományok
I. Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya
II. Filozófiai és Történettudományok Osztálya
IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya

Élettudományok
IV. Agrártudományok Osztálya
V. Orvosi Tudományok Osztálya
VIII. Biológiai Tudományok Osztálya

Élettelen természettudományok
III. Matematikai Tudományok Osztálya
VI. Műszaki Tudományok Osztálya
VII. Kémiai Tudományok Osztálya
X. Földtudományok Osztálya
XI. Fizikai Tudományok Osztálya

*Az MTA rendes, levelező és külső tagjai 2025. február 28-án, domináns lakóhelyük szerint.

0 25 50 75 100 km

16° 17° 18° 19° 20° Greenwichi kelet 21° 22° 23° 24° 25°
49° 48° 47° 46° 45°

Magyar (vagy részben magyar) tannyelvű felsőoktatási intézmények a Kárpát-medencében

A fentiekben elmondottak, azaz az akadémia köztestületi tagok lélekszámának térbeli eloszlása és tudományági összetétele nagyban függ attól, hogy a lakóhelyükön, illetve közelükben milyen, egyébként munkahelyüknek számító magyar nyelvű felsőoktatási és kutatótevékenységet folytató egyetem található. A Kárpát-medence köztestületi és felsőoktatási térképeinek összevetése különösen látványos összefüggéseket tár fel. Az alábbi térkép a Kárpát-medence magyar (vagy részben magyar) tannyelvű felsőoktatási intézményeinek „súlyát" és térbeli eloszlását mutatja be a 2024/25-ös tanév második félévének hallgatói létszáma alapján. Budapesten járt egyetemre a Kárpát-medence 342 ezernyi, magyar nyelvű oktatásban résztvevő hallgatójának közel fele (48,8%-a, 167 ezer fő), ami hasonló súlyt jelentett, mint a főváros részesedése a Kárpát-medencei köztestületi tagok körében (43,4%). A vidéki tudományos központok sorrendje is szinte teljesen megegyezett a Kárpát-medencei köztestületi tagságból és az egyetemi hallgatói létszámból való részesedést tekintve: Debrecen (7,6%, 8,2%), Szeged (7,2%, 7,1%), Pécs (4,3%, 6,4%), Miskolc (2,3%, 3,2%), Kolozsvár (1,9%, 1,8%).

MAGYAR (VAGY RÉSZBEN MAGYAR) TANNYELVŰ FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK A KÁRPÁT-MEDENCÉBEN*

Szerző: Kocsis Károly. Kartográfia: Kocziz Fanni, Mezei Gáspár
© HUN-REN CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2025
Forrás: Kulturális és Innovációs Minisztérium, FIR-OSAP (1434), KSH és a határon túli egyetemek adatközlése

ELTE - Eötvös Loránd Tudományegyetem
DE - Debreceni Egyetem
SZTE - Szegedi Tudományegyetem
PTE - Pécsi Tudományegyetem
BME - Budapesti Műszaki Egyetem
BGE - Budapesti Gazdasági Egyetem
SE - Semmelweis Egyetem
SZE - Széchenyi István Egyetem
ÓE - Óbudai Egyetem
MATE - Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
ME - Miskolci Egyetem
KRE - Károli Gáspár Református Egyetem
PPKE - Pázmány Péter Katolikus Egyetem
BCE - Budapesti Corvinus Egyetem
EKKE - Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
METU - Budapesti Metropolitan Egyetem
BBTE - Babeș-Bolyai Tudományegyetem (Universitatea Babeș-Bolyai)
NKE - Nemzeti Közszolgálati Egyetem
PE - Pannon Egyetem
NYE - Nyíregyházi Egyetem
NJE - Neumann János Egyetem
KJE - Kodolányi János Egyetem
SoE - Soproni Egyetem
DUE - Dunaújvárosi Egyetem
TF - Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem
GFE - Gál Ferenc Egyetem
Sapientia EMTE - Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem (Universitatea Sapientia)
ÁTE - Állatorvostudományi Egyetem
SJE - Selye János Egyetem (Univerzita J. Selyeho)
Milton - Milton Friedman Egyetem
Edutus - Edutus Egyetem
GDE - Gábor Dénes Egyetem
KMF - II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II)
AVKF - Apor Vilmos Katolikus Főiskola
THE - Tokaj-Hegyalja Egyetem
Partium - Partiumi Keresztény Egyetem (Universitatea Creștină Partium)
EJF - Eötvös József Főiskola
MOGyE - Marosvásárhelyi George Emil Palade Orvosi, Gyógyszerészeti, Tudomány- és Technológiai Egyetem (Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade" din Târgu Mureș)
DRHE - Debreceni Református Hittudományi Egyetem
Egyéb

Hallgatók száma (fő)
30 000
10 000
1 000
500
100
50
10
Budapest: 167 006

ELTE A felsőoktatási intézmény székhelye
ELTE A felsőoktatási intézmény telephelye

Országhatár 2025-ben
Tartományhatár 2025-ben
Vármegyehatár 2025-ben
Magyar anyanyelvűek aránya 10% felett (2011)

** A 2024/2025-ös tanévben. A térkép 5, ill. kevesebb hallgatót oktató képzési helyszínt nem tüntet fel.*

BÉCS
Pozsony
Nyitra
Eperjes
Ungvár
Sátoraljaújhely
Sárospatak
Kisvárda
Nyíregyháza
Beregszász
Miskolc
Makkoshotyka
Szatmárnémeti
Ózd
Kazincbarcika
Salgótarján
Vác
Eger
Gyöngyös
Hatvan
Gödöllő
Jászberény
Hajdúböszörmény
Debrecen
Hajdúszoboszló
Nagyvárad
Mosonmagyaróvár
Sopron
Komárom
Esztergom
Győr
Tata
Tatabánya
Oroszlány
Biatorbágy
BUDAPEST
Pécel
Szombathely
Papa
Ajka
Veszprém
Székesfehérvár
Szolnok
Nagykőrös
Kecskemét
Szarvas
Dunaújváros
Zalaegerszeg
Keszthely
Nagykanizsa
Maribor
Kaposvár
Szekszárd
Baja
Hódmezővásárhely
Orosháza
Békéscsaba
Gyula
Szeged
Manta
Pécs
Szabadka
Zenta
Zombor
Eszék
Újvidék
ZAGRÁB
BELGRÁD
BUKAREST
Kolozsvár
Marosvásárhely
Csíkszereda
Székelyudvarhely
Gyergyószentmiklós
Gyulafehérvár
Sepsiszentgyörgy
Illyefalva

0 25 50 75 100 km

A köztestületi tagság lélekszámának térbeli eloszlását nem csupán a tudósok túlnyomó többsége munkahelyének számító egyetemek alapján magyarázhatjuk, hanem a köztestületi tagság lehetséges merítési bázisa, a doktori fokozattal rendelkezők területisége szerint is.

Doktori fokozattal rendelkezők Magyarországon (2022)

A doktori fokozattal rendelkezők magyarországi térbeli eloszlása jól kirajzolja a hazai tudományos élet területi szerkezetét, valamint azokat az egyetemi és kutatási központokat, amelyekre a Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagságának utánpótlása is épül. A 2022-es népszámlálás adatai alapján Magyarországon mintegy 26 ezer doktori fokozattal rendelkező személy élt. Ez azt jelenti, hogy e végzettséggel az össznépesség mintegy 0,27%-a rendelkezik, vagyis megközelítőleg 2,7 tudományos fokozattal rendelkező személy jut ezer főre.

A doktori fokozattal rendelkezők legnagyobb tömege Budapesthez és agglomerációjához kötődik. A fővárosban 11 561 PhD- vagy DLA-fokozattal rendelkező személy él, akik az országos létszám 44%-át (Pest vármegyével együtt 58%-át) jelentik. Az MTA hazai köztestületének nem akadémikus tagjai körében a fővárosaik aránya 47,5% (ez az arány az agglomerációval együtt 57,1%). Budapest nemcsak abszolút számában, hanem relatív mutatóiban is kiemelkedik: ezer lakosra közel 7 doktori fokozattal rendelkező jut, egyes budai kerületekben pedig ez az érték jóval meghaladja a 10 ezreléket is. Különösen a II., XI. és XII. kerület emelkedik ki, amelyekben a magas státuszú lakosság, az akadémiai intézményhálózat és az egyetemi infrastruktúra együttesen alakított ki rendkívül erős tudományos koncentrációt.

A fővároson kívül a doktori fokozatúak száma azokban a tudományos centrumokban, hagyományos egyetemi városokban kimagasló, melyeket a korábbiakban a köztestületi tagság és az egyetemi hallgatói létszám alapján is elemeztünk. Szeged, Debrecen és Pécs kiemelkedő pozíciója világosan érzékelhető mind az abszolút létszám, mind az ezer főre jutó doktori fokozatok aránya alapján. Szegeden 1728 doktori fokozattal rendelkező él, ami országosan is rendkívül magas arányt jelent. A város tudományos súlya elsősorban a Szegedi Tudományegyetemhez, valamint az orvos- és természettudományi kutatásokhoz kapcsolódik. A doktori fokozatúak létszámának listáján Debrecen is előkelő helyet foglal el (1645 fő), különösen az orvos- és agrártudományoknak köszönhetően. Pécs esetében az orvosi és társadalomtudományi képzések, valamint a regionális kulturális központ szerepe járul hozzá a doktori fokozattal rendelkezők magas számához (1001 fő). Egy második, közepes erősségű tudományos övezet főként Miskolc, Győr, Veszprém, Kecskemét és Nyíregyháza köré szerveződött. Ezekben a városokban a fentiekhez képest ugyan alacsonyabb a doktori fokozattal rendelkezők koncentrációja, de az egyetemi jelenlét és az ipari háttér stabil tudományos bázist biztosít. Győr esetében a műszaki és gazdaságtudományi profil, Veszprémben a műszaki és vegyészeti képzés, Miskolcon pedig főként a műszaki és földtudományi hagyományok magyarázzák a doktori fokozattal rendelkezők nagy számát. A térkép alapján az is jól érzékelhető, hogy ezek a városok (illetve agglomerációjuk) regionális tudásközpontként működnek, és vonzáskörzetükből is koncentrálják a magasabban képzett népességet. A doktori fokozattal rendelkezők térbeli eloszlása ugyanakkor nagyon jelentős regionális különbségeket is jelez.

A Balaton térsége és néhány nyugat-magyarországi város (pl. Balatonfüred, Balatonalmádi, Sopron) esetében a doktori fokozatúak kiemelkedő jelenléte a veszprémi és soproni egyetem közelségével, részben a kedvező életminőséggel, illetve azzal magyarázható, hogy az aktív kutatók mellett számos nyugdíjas tudós választotta lakóhelyéül ezeket a településeket.

DOKTORI FOKOZATTAL RENDELKEZŐK MAGYARORSZÁGON (2022)*

Szerző: Kocsis Károly. Kartográfia: Koczó Fanni
© HUN-REN CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2025
Forrás: KSH

Doktori fokozattal rendelkezők száma (fő)

1000
200
100
50
10
1

Budapest: 17 562 fő

Ezer főre jutó doktori fokozatúak száma**

- 10,0 felett
- 5,0–10,0
- 3,0– 4,9
- 1,0– 2,9
- 1,0 alatt
- A doktori fokozatúak száma 1–5 fő
- Nincs doktori fokozatú lakos

* A PhD vagy DLA fokozattal rendelkezők a 2022. évi népszámlálás időpontjában.
** Azon települések esetében, ahol a doktori fokozatúak száma 5 fölötti.

0 25 50 km

0 10 km

19° Greenwichi főkeletre

A Magyar Tudományos Akadémia köztestületének tagjai Észak-Magyarországon (A MAB területén)

Észak-Magyarországon a köztestületi tagok térbeli eloszlása sajátos, többközpontú mintázatot követ, amely eltér az ország többnyire egyközpontú tudományos régióitól. A térképen Miskolc és Eger térsége rajzolódik ki hangsúlyosabban, ugyanakkor egyik sem válik olyan domináns csomóponttá, amely a teljes régió tudományos életét egyértelműen szervezné. A térség tudományos struktúrája így inkább hálózatos jellegű, kisebb súlyú, de egymással kapcsolatban álló központokkal. Ez a szerkezet összefügg a doktori fokozattal rendelkezők regionális eloszlásával. A térségben a tudományos minősítéssel rendelkezők száma mérsékeltebb, és térben is differenciáltabban jelenik meg. A rendelkezésre álló 2022. évi adatok szerint 1179 fő rendelkezett doktori fokozattal, akiknek közel háromnegyede csatlakozott a köztestülethez. A részvételi arány tehát viszonylag magas, ami a tudományos közösség szervezettségére utal, ugyanakkor az abszolút létszám korlátozottabb tudományos kapacitást jelez.

A köztestületi tagok elhelyezkedése jól követi a felsőoktatási intézmények térbeli jelenlétét. Miskolc (a Miskolci Egyetemnek köszönhetően) a legjelentősebb gócpont, de Eger (az EKKE miatt) is számottevő szerepet tölt be, míg Gyöngyös és Sárospatak kisebb, de nem elhanyagolható tudományos központokként jelennek meg. A régió sajátossága, hogy ezek a városok eltérő tudományos profilokkal rendelkeznek: Miskolcon a műszaki, földtudományi, közgazdasági és jogi területek erősek, Egerben és Sárospatakon inkább a bölcsészeti és társadalomtudományi irányok dominálnak, míg Gyöngyös az agrártudományokhoz (a Gödöllői székhelyű GATE-hez) kapcsolódik. A térség tudományos életének intézményi kereteit a Magyar Tudományos Akadémia Miskolci Területi Bizottsága (MAB) biztosítja, amely 1979-ben jött létre, és azóta a régió tudományos szerveződésének kulcsszereplője. A bizottság működése különösen fontos egy olyan térségben, ahol a tudományos közösség nem egyetlen központ köré szerveződik. A szak- és munkabizottságok hálózata lehetővé teszi, hogy a különböző tudományterületeken dolgozó kutatók kapcsolatban maradjanak egymással, és közös szakmai fórumokat működtessenek.

A MAB fejlődése jól leköveti a régió felsőoktatásának átalakulását. A kezdetben erősen műszaki jellegű tudományos szerkezet az elmúlt évtizedekben jelentősen diverzifikálódott, párhuzamosan a miskolci, egri, gyöngyösi és sárospataki felsőoktatási intézmények képzési kínálatának bővülésével. Ennek eredményeként a köztestületi tagság tudományági összetétele is sokrétűbbé vált, még ha a történeti meghatározottságok továbbra is érezhetőek.

A régió tudományos közösségének működésében kiemelt szerepet kap a kapcsolathálózatok fenntartása és fejlesztése. A köztestületi tagság viszonylag magas aránya arra utal, hogy a tudományos minősítéssel rendelkezők aktívan részt vesznek a közösségi tudományos életben. Ez különösen fontos olyan térségekben, ahol a kutatási infrastruktúra kevésbé koncentrált, és a személyes, illetve intézményi kapcsolatok szerepe felértékelődik.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖZTESTÜLETÉNEK TAGJAI ÉSZAK-MAGYARORSZÁGON (A MAB TERÜLETÉN)*

Szerző: Kocsis Károly, Kartográfia: Koczó Fanni
© HUN-REN CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2025
Forrás: MTA (www.aat.hu)

A MAB működési területe

Köztestületi tagok száma (fő)
420
150
100
50
10
5
1

Országhatár 2025-ben
Vármegyehatár 2025-ben
Járáshatár 2025-ben

Bódvaszilas
Jósvafő
Szendrő
Felsővadász
Lak
Dövény
Edelény
Kazincbarcika
Ózd
Sajószentpéter
Hatmaj
Szikszó
Sajóecseg
Sajópálfala
Járdánháza
Várbó
Sajókeresztúr
Szirmabesenyő
Arnót
Somosköújfalu
Karancslja
Etes
Salgótarján
Balassagyarmat
Szécsény
Felsőzsolca
Onga
Alsózsolca
Bükkszentkereszt
Bélapátfalva
Répáshuta
Kistokaj
Sajólád
Tiszalúc
Miskolc
Taktaszada
Monok
Tállya
Kishuta
Sátoraljaújhely
Sárospatak
Karcsa
Tolcsva
Erdőbénye
Sárazsadány
Bodrogkeresztúr
Tokaj
Bükkaranyos
Mályi
Nyékládháza
Harsány
Hejőkeresztúr
Emőd
Tiszaújváros
Hejőpapi
Bükkábrány
Patak
Ércsekvadkert
Horpács
Nógrád
Romhány
Berkenye
Alsópetény
Pásztó
Parádsasvár
Parád
Mátraszentimre
Sirok
Felsőtárkány
Noszvaj
Egerbakta
Bogács
Tard
Eger
Egerszalók
Ostoros
Andornaktálya
Mezőkövesd
Szurdokpüspöki
Gyöngyössolymos
Pálosvörösmart
Domoszló
Feldebrő
Szarvasgede
Gyöngyöstarján
Abasár
Markaz
Palotás
Petőfibánya
Gyöngyöshalász
Gyöngyös
Füzesabony
Szihalom
Erdőtarcsa
Lőrinci
Nagyréde
Detk
Kápolna
Kompolt
Kál
Karácsond
Egerfarmos
Hort
Adács
Hatvan
Visznek
Boldog
Heves
Sarud
Hevesvezekény

48°
21°
20° Greenwichi keletre
0
25 km

Bölcsészet- és társadalomtudományok
- I. Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya
- II. Filozófiai és Történettudományok Osztálya
- IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya

Élettudományok
- IV. Agrártudományok Osztálya
- V. Orvosi Tudományok Osztálya
- VIII. Biológiai Tudományok Osztálya

Élettelen természettudományok
- III. Matematikai Tudományok Osztálya
- VI. Műszaki Tudományok Osztálya
- VII. Kémiai Tudományok Osztálya
- X. Földtudományok Osztálya
- XI. Fizikai Tudományok Osztálya

*A köztestület tagjai 2025. február 28-án, domináns lakóhelyük szerint.

A Magyar Tudományos Akadémia köztestületének tagjai az Észak-Alföldön (A DAB területén)

Az Észak-Alföldön a köztestületi tagok eloszlása egyértelműen Debrecen központi szerepét tükrözi. A régió tudományos életének súlypontja Debrecenhez kötődik, ahol az ország egyik legjelentősebb egyeteme és több kutatóhely működik. Ennek megfelelően a köztestületi tagok legnagyobb koncentrációja is itt figyelhető meg, míg a terület többi részén a jelenlét lényegesen szórványosabb. A régió más városaiban (pl. Nyíregyháza, Szolnok) a köztestületi tagság kisebb létszámban jelenik meg, ami a tudományos infrastruktúra korlátozottabb jellegével magyarázható. Ezeken a helyeken a kutatói aktivitás inkább lokális jellegű, és kevésbé képes olyan koncentrált tudományos közösséget létrehozni, mint Debrecen. A területi különbségek szoros összefüggésben állnak a doktori fokozattal rendelkezők eloszlásával is: Debrecenben és szomszédságában kiemelkedő a doktori fokozatot szerzettek aránya, ami közvetlenül meghatározza a köztestületi tagság térbeli szerkezetét. A régió tudományos életének szervezésében meghatározó szerepet játszott a Magyar Tudományos Akadémia Debreceni Területi Bizottságának (DAB) létrejötte. Az Akadémia 1976. január 29-i elnökségi ülésén döntött a bizottság megalapításáról, amelynek hatáskörét az Alföld északi megyéire (Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Jász-Nagykun-Szolnok) terjesztette ki. A bizottság tényleges megalakulására 1976. október 7-én került sor. Az intézmény 1981-ben saját székházat kapott, amely azóta is a térség tudományos életének meghatározó központja.

A DAB alapvetően hozzájárult ahhoz, hogy a terület tudományos közössége intézményes keretek között szerveződjön. Az alapító kutatók által kijelölt főbb kutatási irányok (a regionális iparfejlesztés, a termálvíz hasznosítása és a helytörténeti kutatások) hosszú távon is meghatározták a régió tudományos profilját. Napjainkban a DAB több mint 1500 köztestületi tagot fog össze, akik szakbizottságok és munkabizottságok keretében végzik tevékenységüket. A szervezet szoros együttműködésben áll a Debreceni Egyetemmel, valamint a régió kutatóintézeteivel és felsőoktatási intézményeivel. Emellett egyre nagyobb jelentőséget kap a határon túli magyar tudományos közösségekkel való kapcsolattartás, amely új együttműködési lehetőségeket teremt. A bizottság nemcsak a kutatási tevékenység szervezésében játszik fontos szerepet, hanem a régió szellemi és kulturális életében is aktív. Tudományos rendezvények, kiállítások és közösségi programok révén hozzájárul a tudomány társadalmi beágyazottságának erősítéséhez. Az Észak-Alföld tudományos szerkezete így egyértelműen Debrecen köré szerveződik, ahol az intézményi háttér, a doktori képzés és a tudományos közösség koncentrációja együttesen biztosítja a régió meghatározó szerepét a magyar tudományos életben.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖZTESTÜLETÉNEK TAGJAI AZ ÉSZAK-ALFÖLDÖN (A DAB TERÜLETÉN)*

Szerző: Kocsis Károly, Kartográfia: Koczó Fanni
© HUN-REN CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2025
Forrás: MTA (www.aat.hu)

Köztestületi tagok száma (fő)
150
100
50
10
5
1
Debrecen: 1389

Országhatár 2025-ben
Vármegyehatár 2025-ben
Járáshatár 2025-ben

Zsurk
Tiszamogyorós
Szabolcsveresmart
Kisvárda
Beregsurány
Vásárosnamény
Gávavencsellő
Tiszabercel
Ibrány
Nagyhalász
Gégény
Buj
Nyírmada
Nyírtelek
Nyírpazony
Baktalórántháza
Penyige
Tiszadada
Tiszalök
Apagy
Nyíregyháza
Tiszavasvári
Nagycserkesz
Napkor
Jármi
Mátészalka
Hajdúnánás
Nagykálló
Nyírbátor
Görbeháza
Érpatak
Hajdúdorog
Újfehértó
Balkány
Hajdúböszörmény
Bököny
Téglás
Nyírbéltek
Hajdúhadház
Bocskaikert
Balmazújváros
Hajdúsámson
Jászárokszállás
Jászfényszaru
Jászdózsa
Tiszafüred
Hortobágy
Debrecen
Jászberény
Nagyhegyes
Hajdúszoboszló
Ebes
Mikepércs
Jászkisér
Abádszalók
Nagyiván
Nádudvar
Monostorpályi
Tiszagyenda
Sáránd
Hajdúbagos
Hosszúpályi
Létavértes
Jászboldogháza
Kunhegyes
Kaba
Karcag
Püspökladány
Pocsaj
Újszász
Földes
Gáborján
Tiszapüspöki
Kisújszállás
Berettyóújfalu
Szolnok
Szajol
Törökszentmiklós
Biharkeresztes
Túrkeve
Darvas
Tószeg
Mezőtúr
Tiszaföldvár
Tiszakürt
Kunszentmárton
Szelevény

48°
47°
22°
21°
0
25 km

A DAB működési területe

Bölcsészet- és társadalomtudományok
I. Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya
II. Filozófiai és Történettudományok Osztálya
IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya

Élettudományok
IV. Agrártudományok Osztálya
V. Orvosi Tudományok Osztálya
VIII. Biológiai Tudományok Osztálya

Élettelen természettudományok
III. Matematikai Tudományok Osztálya
VI. Műszaki Tudományok Osztálya
VII. Kémiai Tudományok Osztálya
X. Földtudományok Osztálya
XI. Fizikai Tudományok Osztálya

*A köztestület tagjai 2025. február 28-án, domináns lakóhelyük szerint.

A Magyar Tudományos Akadémia köztestületének tagjai a Dél-Alföldön (A SZAB területén)

A Dél-Alföld tudományos térszerkezetét Szeged rendkívüli súlya jellemzi. A köztestületi tagok eloszlása világosan mutatja, hogy a régió tudományos súlypontja a Tisza-parti városhoz kötődik, ahol a felsőoktatási, kutatóintézeti és akadémiai hagyományok kivételesen erős egységet alkotnak. A térképen Szeged és közvetlen környezete emelkedik ki a legnagyobb köztestületi koncentrációval, míg a régió más városaiban (pl. Kecskeméten, Békéscsabán vagy Hódmezővásárhelyen) kisebb, de helyi szinten fontos tudományos jelenlét figyelhető meg. Szeged különleges helyzete történeti okokra vezethető vissza. A Kolozsvárról menekült magyar egyetem 1921-es Szegedre telepítése hosszú távon megalapozta a város tudományos arculatát. A professzori karral együtt számos akadémikus érkezett a városba, ami már a két világháború közötti időszakban erős akadémiai közeget teremtett. E hagyományt erősítette Szent-Györgyi Albert munkássága is, aki szegedi kutatásaiért 1937-ben élettani vagy orvosi Nobel-díjat kapott, majd 1938-ban az Akadémia tagja lett. Szeged így nem csupán regionális felsőoktatási központtá, hanem országos jelentőségű tudományos műhellyé vált. Az Akadémia első vidéki területi szervezeteként 1961 márciusában alakult meg a Szegedi Akadémiai Bizottság (SZAB). Létrejötte jól mutatta, hogy a város tudományos ereje már ekkor indokolttá tette az akadémiai jelenlét intézményesítését. A bizottság kezdetben infrastruktúra nélkül, „falak nélküli" szervezetként működött, majd 1963-ban kapta meg a Somogyi utcai Hungária-házat, amely később a dél-alföldi tudományos élet egyik fontos találkozóhelyévé vált. A SZAB működése ma is a több mint 1600 fős köztestületi tudományos közösség összefogását szolgálja. Jelenleg 14 szakbizottság és 70 munkabizottság keretében szervezi a régió kutatóinak munkáját. Tevékenysége nem korlátozódik Szegedre: hatóköre kiterjed a Dél-Alföld egészére, valamint a Vajdaság és a Bánság magyar tudományos kapcsolatrendszerére is. A testület egyszerre támogatja a tudományos utánpótlást, a kutatói együttműködéseket, az ismeretterjesztést és az innovációt. A régió tudományos bázisát elsősorban a Szegedi Tudományegyetem, a Szegedi Biológiai Kutatóközpont, a Gabonakutató Nonprofit Kft., valamint az ELI ALPS Lézeres Kutatóintézet adja. Ezek az intézmények nemcsak hazai, hanem nemzetközi szinten is láthatóvá teszik Szegedet. Különösen az élettudományok, az orvostudomány, a lézerfizika, a mezőgazdasági kutatások, valamint a bölcsészeti és társadalomtudományi területek jelenléte erősíti a város sokoldalú tudományos szerepét. A köztestületi tagság térbeli eloszlása ezért szorosan követi a doktori fokozattal rendelkezők koncentrációját. Ahol erős egyetemi és kutatóintézeti háttér áll rendelkezésre, ott nagyobb számban jelennek meg a köztestületi tagok is. A doktori képzés, a kutatóintézeti hálózat és az akadémiai szervezet Szegeden is egymást erősítő rendszert alkot. A Dél-Alföld példája így egy sajátos, erősen Szeged-központú tudományos modellt mutat. A térség köztestületi szerkezete nem pusztán a jelenlegi intézményhálózat következménye, hanem több mint százéves egyetemi, akadémiai és kutatási hagyomány eredménye is.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖZTESTÜLETÉNEK TAGJAI A DÉL-ALFÖLDÖN (A SZAB TERÜLETÉN)*

Szerző: Kocsis Károly, Kartográfia: Koczó Fanni
© HUN-REN CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2025
Forrás: MTA (www.aat.hu)

Kunpeszér
Kunszentmiklós
Lajosmizse
Szalkszentmárton
Kerekegyháza
Szentkirály
Ballószög
Helvécia
Kecskemét
Tiszaalpár
Dévaványa
Szeghalom
Gyomaendrőd
Körösladány
Okány
Békésszentandrás
Szarvas
Csabacsúd
Mezőberény
Békés
Kötegyán
Harta
Dunapataj
Kiskőrös
Kiskunfélegyháza
Csongrád
Szentes
Békéscsaba
Telekgerendás
Gyula
Újkígyós
Kalocsa
Szank
Orosháza
Pusztaföldvár
Kétegyháza
Ópusztaszer
Mindszent
Székkutas
Kistelek
Békéssámson
Lökösháza
Magyarbánhegyes
Kiskunhalas
Csólyospálos
Sándorfalva
Hódmezővásárhely
Tótkomlós
Kevermes
Dusnok
Zsombó
Üllés
Szatymaz
Algyő
Jánoshalma
Zákányszék
Domaszék
Maroslele
Ásotthalom
Deszk
Makó
Tompa
Szeged
Baja
Mórahalom
Röszke
Újszentiván
Kiszombor
Apátfalva
Tiszasziget
Kübekháza
Madaras
Hercegszántó

0 25 km

20° Greenwichtől keletre

A SZAB működési területe

Köztestületi tagok száma (fő)

100
50
10
5
1

Szeged: 1318

Országhatár 2025-ben
Vármegyehatár 2025-ben
Járáshatár 2025-ben

Bölcsészet- és társadalomtudományok

- I. Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya
- II. Filozófiai és Történettudományok Osztálya
- IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya

Élettudományok

- IV. Agrártudományok Osztálya
- V. Orvosi Tudományok Osztálya
- VIII. Biológiai Tudományok Osztálya

Élettelen természettudományok

- III. Matematikai Tudományok Osztálya
- VI. Műszaki Tudományok Osztálya
- VII. Kémiai Tudományok Osztálya
- X. Földtudományok Osztálya
- XI. Fizikai Tudományok Osztálya

**A köztestület tagjai 2025. február 28-án, domináns lakóhelyük szerint.*

A Magyar Tudományos Akadémia köztestületének tagjai a Dél-Dunántúlon (A PAB területén)

A Dél-Dunántúl tudományos térszerkezetét Pécs meghatározó szerepe alakítja. A köztestületi tagok eloszlása egyértelműen mutatja, hogy a régió tudományos életének súlypontja a városhoz kötődik, ahol a felsőoktatási és kutatási kapacitások koncentrációja biztosítja a tudományos közösség utánpótlását és működését. A tér-képi mintázat alapján a köztestületi jelenlét Pécsett és környezetében a legerősebb, míg a régió többi részén inkább szórványos, kisebb-közepes gócpontokhoz kötődő megjelenés figyelhető meg. A régió tudományos közösségének kialakulásában meghatározó szerepet játszott a Pécsi Akadémiai Bizottság (PAB) létrejötte. Az Akadémia 1969. január 28-i határozata nyomán – szegedi mintára – megalakult szervezet a dél-dunántúli tudományos élet koordinálására jött létre. Megalapítását erős szellemi bázis indokolta: főként a pécsi orvostudományi és jogi képzés meghatározó professzorai olyan tudományos közösséget alkottak, amely alkalmas volt egy regionális akadémiai szervezet működtetésére. A bizottság első elnöke Tigyi József akadémikus volt, aki meghatározó szerepet játszott a szervezet tudományos irányvonalának kijelölésében. A Pécsi Akadémiai Bizottság működése kezdetétől a régió tudományos életének összefogását szolgálja. Hatásköre Baranya, Somogy, Tolna és Zala vármegyékre terjed ki, és tevékenysége szorosan kapcsolódik a térség felsőoktatási intézményeihez. A Pécsi Tudományegyetem mellett a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem (MATE) keszthelyi és kaposvári campusai, valamint a szekszárdi képzési központok is fontos szerepet töltenek be a tudományos utánpótlás biztosításában. A régió tudományos szerkezete így több intézményre épül, ugyanakkor ezek közül Pécs súlya egyértelműen kiemelkedő. A köztestületi tagság térbeli eloszlása itt is szorosan összefügg a doktori fokozattal rendelkezők jelenlétével. A régióban a tudományos minősítéssel rendelkezők aránya alacsonyabb, mint az ország legerősebb tudományos központjaiban, ami a köztestületi tagság számában is megmutatkozik. A kutatói kapacitások koncentrációja alapvetően Pécshez kötődik, míg a kisebb városokban a tudományos jelenlét inkább kiegészítő jellegű. A PAB tevékenysége túlmutat a szűken vett tudományszervezésen. A régió gazdasági és társadalmi szereplőivel kialakított kapcsolatai révén hozzájárul a kutatási eredmények gyakorlati hasznosításához, valamint a regionális fejlesztési folyamatokhoz. A Dél-Dunántúl tudományos szerkezete egy erősen Pécs központú modellt mutat, amelyben a köztestületi tagság koncentrációja az intézményi háttérhez igazodik.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖZTESTÜLETÉNEK TAGJAI A DÉL-DUNÁNTÚLON (A PAB TERÜLETÉN)*

Szerző: Kocsis Károly. Kartográfia: Koczó Fanni
© HUN-REN CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2025
Forrás: MTA (www.aat.hu)

Zalaegerszeg
Nemesapáti
Bezeréd
Vindornyalak
Rezi
Karmacs
Nagykapornak
Cserszegtomaj
Hévíz
Felsőpáhok
Gyenesdiás
Keszthely
Vonyarcvashegy
Balatongyörök
Balatonberény
Balatonmáriafürdő
Balatonfenyves
Vörs
Balatonkeresztúr
Fonyód
Balatonboglár
Balatonlelle
Balatonszárszó
Balatonföldvár
Zamárdi
Szántód
Siófok
Siójut
Kőröshegy
Tab
Bölcske
Kisszékely
Tamási
Paks
Zalakaros
Marcali
Somogyvár
Nagyrécse
Nagykanizsa
Csurgó
Nagyatád
Kadarkút
Patalom
Gölle
Juta
Orci
Kaposvár
Kaposfő
Bárdudvarnok
Kaposszerdahely
Szenna
Cserénfa
Mosdós
Döbrököz
Dombóvár
Kisdorog
Fadd
Tolna
Szekszárd
Őcsény
Bonyhád
Szálka
Alsónána
Várdomb
Mecseknádasd
Bőszénfa
Sásd
Vékény
Magyaregregy
Komló
Magyarhertelend
Kovácsszénája
Boldogasszonyfa
Abaliget
Orfű
Zengővárkony
Pécsvárad
Véménd
Báta
Cserkút
Hosszúhetény
Erzsébet
Palotabozsok
Kővágótöttös
Kővágószőlős
Bogád
Szentlőrinc
Nagykozár
Ellend
Himesháza
Pécs
Nagydobsza
Szigetvár
Pellérd
Pécsudvard
Közármisleny
Keszü
Szemely
Pogány
Baksa
Görcsöny
Szalánta
Mohács
Bóly
Barcs
Siklós

Köztestületi tagok száma (fő)

100
50
10
5
1

Pécs: 773

Országhatár 2025-ben
Vármegyehatár 2025-ben
Járáshatár 2025-ben

Bölcsészet- és társadalomtudományok

- I. Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya
- II. Filozófiai és Történettudományok Osztálya
- IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya

Élettudományok

- IV. Agrártudományok Osztálya
- V. Orvosi Tudományok Osztálya
- VIII. Biológiai Tudományok Osztálya

Élettelen természettudományok

- III. Matematikai Tudományok Osztálya
- VI. Műszaki Tudományok Osztálya
- VII. Kémiai Tudományok Osztálya
- X. Földtudományok Osztálya
- XI. Fizikai Tudományok Osztálya

**A köztestület tagjai 2025. február 28-án, domináns lakóhelyük szerint.*

A PAB működési területe

47°
18°
19°
46°
0
25 km

A Magyar Tudományos Akadémia köztestületének tagjai az Észak-Dunántúlon (A VEAB területén)

Az Észak-Dunántúl tudományos térszerkezete az országon belül sajátos, többközpontú modellt képvisel. A köztestületi tagok eloszlása nem egyetlen domináns városhoz kötődik, hanem több, egymással párhuzamosan működő tudományos központra épül. A tudományos központok hálózatából elsősorban Veszprém és Győr emelkedik ki, de mellettük más városok (pl. Sopron, Mosonmagyaróvár, Szombathely, Székesfehérvár, Martonvásár) is hozzájárulnak a régió tudományos életének gazdagításához. Ez a szerkezet kiegyensúlyozottabb térbeli eloszlást eredményez, mint az egyközpontú régiók esetében. A régió tudományos életének szervezeti kereteit az MTA Veszprémi Területi Bizottsága (VEAB) biztosítja, amely 1972-ben jött létre azzal a céllal, hogy az észak-dunántúli térség tudományos közéletét összefogja és koordinálja. A bizottság működési területe több vármegyére terjed ki, és tevékenysége kezdettől fogva a tudományos munka ösztönzésére, a kutatói kapcsolatok erősítésére és a tudományos eredmények társadalmi hasznosítására irányul. A VEAB szervezeti felépítése – szak- és munkabizottságok hálózata – lehetővé teszi, hogy a régió különböző tudományterületein dolgozó kutatók együttműködjenek. A jelenlegi 12 szakbizottság és közel 60 munkabizottság jól mutatja a tudományos tevékenység sokszínűségét, míg a mintegy 674 fős tagság a régió tudományos közösségének jelentős részét lefedi. A szervezet különös figyelmet fordít a fiatal kutatók támogatására, ami hozzájárul a tudományos utánpótlás folyamatos megújulásához. A köztestületi tagság térbeli eloszlása e régióban is szorosan összefügg a doktori fokozattal rendelkezők jelenlétével, akiknek aránya kedvezőbb, mint az ország több keleti régiójában, ami a köztestületi tagság kiegyenlítettebb területi megoszlásában is megmutatkozik. A gazdasági fejlettség, az ipari háttér és számos felsőoktatási intézmény jelenléte együttesen járulnak hozzá ahhoz, hogy a tudományos közösség több városban is stabilan jelen legyen. A régió tudományos életében kiemelt szerepet játszik a Pannon Egyetem, valamint a győri Széchenyi István Egyetem, továbbá a terület további egyetemei és kutatóintézetei. Ezek az intézmények eltérő tudományos profilokkal rendelkeznek, ami hozzájárul a régió sokszínű tudományos szerkezetéhez. A műszaki, természettudományi, környezettudományi és gazdaságtudományi területek egyaránt meghatározóak, és szoros kapcsolatban állnak a régió ipari és gazdasági szereplőivel.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖZTESTÜLETÉNEK TAGJAI AZ ÉSZAK-DUNÁNTÚLON (A VEAB TERÜLETÉN)*

Szerző: Kocsis Károly, Kartográfia: Koczó Fanni
© HUN-REN CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2025
Forrás: MTA (www.aat.hu)

Bölcsészet- és társadalomtudományok
- I. Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya
- II. Filozófiai és Történettudományok Osztálya
- IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya

Élettudományok
- IV. Agrártudományok Osztálya
- V. Orvosi Tudományok Osztálya
- VIII. Biológiai Tudományok Osztálya

Élettelen természettudományok
- III. Matematikai Tudományok Osztálya
- VI. Műszaki Tudományok Osztálya
- VII. Kémiai Tudományok Osztálya
- X. Földtudományok Osztálya
- XI. Fizikai Tudományok Osztálya

*A köztestület tagjai 2025. február 28-án, domináns lakóhelyük szerint.

Köztestületi tagok száma (fő)
229
100
50
10
5
1

Országhatár 2025-ben
Vármegyehatár 2025-ben
Járáshatár 2025-ben
A VEAB működési területe

Dunakiliti, Feketeerdő, Hegyeshalom, Halászi, Máriakálnok, Dunasziget, Újrónafő, Jánossomorja, Mosonmagyaróvár, Ásványráró, Mecsér, Dunaszeg, Vámosszabadi, Öttevény, Győrzámoly, Győrújfalu, Abda, Rábapatona, Ikrény, Győrújbarát, Kóny, Töltéstava, Nyúl, Pázmándfalu, Bodonhely, Győrszemere, Rábapordány, Rábacsanak, Gyömöre, Táp, Ács, Bábolna, Nagyigmánd, Győr, Fertőrákos, Ágfalva, Kőpháza, Harka, Hidegség, Hegykő, Nagycenk, Peresztég, Pinnye, Sopron, Fertőd, Kapuvár, Szárföld, Csorna, Rábatamási, Vitnyéd, Bogyoszló, Kisfalud, Sopronnémeti, Völcsej, Beled, Marcalgó, Takácsi, Vaszar, Magyargencs, Pápateszér, Csesznek, Pápa, Adásztevel, Kőszeg, Bük, Lócs, Bucsu, Torony, Sé, Nárai, Ják, Szombathely, Táplánszentkereszt, Vasszécseny, Sárvár, Kemenesmihályfa, Kemenesmagasi, Külsővat, Celldömölk, Nemesrempehollós, Vasvár, Oszkó, Körmend, Döbörhegy, Szentgotthárd, Apátistvánfalva, Szalafő, Nagyrákos, Szatta, Iszkáz, Jánosháza, Devecser, Dabronc, Magyarpolány, Ajka, Borzavár, Zirc, Olaszfalu, Várpalota, Herend, Pétfürdő, Veszprém, Litér, Berhida, Nemesvámos, Balatonfüred, Balatonfűzfő, Füle, Balatonakarattya, Nagyvázsony, Barnag, Pécsely, Csopak, Balatonalmádi, Tihany, Tapolca, Köveskál, Zánka, Mindszentkálla, Révfülöp, Balatonrendes, Nemesvita, Balatonederics, Polgárdi, Mezőszentgyörgy, Aba, Soponya, Süttő, Szomód, Tát, Tokodaltáró, Esztergom, Mogyorósbánya, Kesztölc, Dorog, Leányvár, Tata, Tardos, Bajna, Tarján, Gyermely, Máriahalom, Szomor, Tatabánya, Környe, Vértessomló, Oroszlány, Csabdi, Mány, Óbarok, Bicske, Szár, Alcsútdoboz, Etyek, Mór, Csákberény, Vértesacsa, Vál, Gyúró, Kajászó, Ráckeresztúr, Martonvásár, Baracska, Kápolnásnyék, Ercsi, Sukoró, Velence, Gárdony, Kincsesbánya, Csór, Sárkeszi, Úrhida, Székesfehérvár, Bakonykúti, Jásd, Kulcs, Rácalmás, Dunaújváros, Nagyvenyim, Mezőfalva, Kisapostag, Sárbogárd

1. Tótvázsony
2. Hidegkút
3. Balatonszőlős
4. Paloznak
5. Lovas
6. Felsőörs
7. Szentkirályszabadja
8. Balatonkenese

0 25 50 km

A Magyar Tudományos Akadémia köztestületének tagjai Romániában (A KAB területén)

A romániai köztestületi tagság a határon túli magyar tudományosság legnagyobb és intézményileg legjobban kiépült közösségét alkotja. Romániában a Magyar Tudományos Akadémiának 23 külső és 940 egyéb köztestületi tagja élt. A tagság tudományterületi megoszlása csaknem kiegyensúlyozott képet mutat: 51%-uk a bölcsészet- és társadalomtudományokhoz, 49%-uk pedig a természettudományokhoz kapcsolódik. A köztestületi tagok térbeli elhelyezkedése ugyanakkor erősen koncentrált, és világosan követi az erdélyi magyar felsőoktatási központok hálózatát.

A tagság legnagyobb része Kolozsváron, Marosvásárhelyen és Nagyváradon él. Kolozsvár önmagában a romániai magyar tudományosság legfontosabb központjának tekinthető, ahol a külső tagok és a köztestületi tagok együttes száma meghaladja a 360 főt. A város meghatározó szerepe elsősorban a Babeș–Bolyai Tudományegyetemhez (BBTE), az Erdélyi Múzeum-Egyesülethez (EME), valamint számos kutatóintézethez és kulturális intézményhez kapcsolódik. Az MTA adattára szerint a munkahelyüket megjelölő köztestületi tagok közel egyharmada a BBTE oktatója vagy kutatója, ami jól mutatja az intézmény súlyát a romániai magyar tudományos életben.

A második legjelentősebb központ Marosvásárhely, ahol különösen az orvos- és élettudományok vannak erősen jelen. Ebben meghatározó szerepe van a marosvásárhelyi orvosképzés hagyományainak és az ehhez kapcsolódó tudományos műhelyeknek. A városban működő magyar kutatók jelentős része az orvostudományhoz, valamint az ahhoz kapcsolódó biológiai és egészségtudományi területekhez kötődik.

Nagyvárad elsősorban a műszaki és élettelen természettudományok területén mutat az erdélyi átlagnál erősebb jelenlétet. Hasonló profil figyelhető meg Brassóban és Temesváron is, ahol a műszaki képzésekhez kapcsolódó kutatói közösségek számottevőek. Ezzel szemben Sepsiszentgyörgyön és részben Kolozsváron a bölcsészet- és társadalomtudományok aránya magasabb az erdélyi átlagnál. A Székelyföldön különösen erős a nyelvészeti, történeti és kulturális kutatások jelenléte, ami szorosan kapcsolódik a magyar identitásmegőrzés intézményi és kulturális szerepéhez.

A romániai magyar tudományosság térszerkezetének egyik fontos sajátossága, hogy a tagság közel 38%-a Székelyföldön él, elsősorban Csíkszereda, Sepsiszentgyörgy és Marosvásárhely térségében. Ez azt mutatja, hogy a magyar tudományos élet nem kizárólag a nagy egyetemi központokhoz kötődik, hanem a regionális magyar intézményrendszerhez is szorosan kapcsolódik.

A Kolozsvári Akadémiai Bizottság (KAB)

Az MTA közgyűlése 2006 októberében döntött a kolozsvári területi szervezet létrehozásáról. A KAB volt az első olyan akadémiai területi bizottság, amely Magyarország határain kívül alakult. Kezdetben az Erdélyi Múzeum-Egyesület keretei között működött, majd önálló civil szervezetté vált.

A KAB rövid idő alatt növelte a köztestületi tagság létszámát, és intézményes keretet biztosított az erdélyi magyar kutatók együttműködéséhez. Működési területe egész Romániára kiterjed, szakbizottságai részben regionális alapon szerveződnek, a legtöbb viszont tudományterületi alapon.

A romániai magyar tudományosság egyik sajátossága a fejlett intézményi háttér és a tudományterületi sokszínűség. A BBTE, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, a Partiumi Keresztény Egyetem, valamint a marosvásárhelyi orvosképzés köré szerveződő műhelyek stabil tudományos utánpótlást biztosítanak. Az MTA adattára szerint a köztestületi tagok közel egynegyede a Sapientia EMTE-hez kötődik, ami jól mutatja a magyar nyelvű felsőoktatás fokozódó szerepét az erdélyi tudományos életben.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖZTESTÜLETÉNEK TAGJAI ROMÁNIÁBAN (A KAB TERÜLETÉN)*

Szerző: Kocsis Károly Kartográfia: Koczó Fanni, Mezei Gáspár
© HUN-REN CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2025
Forrás: MTA (www.aat.hu)

Köztestületi tagok száma (fő)
350
150
100
50
10
5
1

Országhatár 2025-ben
Tartományhatár 2025-ben
Vármegyehatár 2025-ben

Magyar anyanyelvűek aránya 10% felett (2011)

1. Marosszentgyörgy
2. Marosszentkirály
3. Nyárádmagyaros

Bölcsészet- és társadalomtudományok
I. Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya
II. Filozófiai és Történettudományok Osztálya
IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya

Élettudományok
IV. Agrártudományok Osztálya
V. Orvosi Tudományok Osztálya
VIII. Biológiai Tudományok Osztálya

Élettelen természettudományok
III. Matematikai Tudományok Osztálya
VI. Műszaki Tudományok Osztálya
VII. Kémiai Tudományok Osztálya
X. Földtudományok Osztálya
XI. Fizikai Tudományok Osztálya

*A köztestület tagjai 2025. február 28-án, domináns lakóhelyük szerint.

Szatmárnémeti
Nagykároly
Nagybánya
Székelyhíd
Margitta
Érkörösikút
Zilah
Krasznа
Alsóborgó
Beszterce
Karácsonkő
Kisszántó
Hegyközpályi
Pósalaka
Nagyvárad
Egeres
Gyerővásárhely
Magyarkamarás
Márа
Kisbács
Szikság
Magyarvista
Szászfenes
Magyarfenes
Tordaszentlászló
Kolozsvár
Torda
Nagyszalonta
Görgényüvegcsűr
Szentmihály
Jobbágyfalva
Szováta
Parajd
Nyárádszentimre
Szentgerice
Erdőszentgyörgy
Marosvásárhely
Sármberke
Székelykövesd
Magyarpéterfalva
Mezőbergenye
Nyárádszentlőrinc
Várhegy
Koronka
Gyergyóremete
Gyergyóalfalu
Gyergyószentmiklós
Tekerőpatak
Balánbánya
Gyergyócsomafalva
Karcfalva
Csíkszentmiklós
Csíkcsicsó
Csíkszereda
Csíkszentkirály
Csíkszentlélek
Csíkszentegyháza
Csíkmadéfalva
Szépvíz
Mojnest
Oroszhegy
Tádd
Farcád
Siménfalva
Székelykeresztúr
Székelyudvarhely
Segesvár
Dicsőszentmárton
Marosúvár
Nagyenyed
Gyulafehérvár
Vargyas
Bárót
Kézdivásárhely
Kézdialmás
Nyulfód
Csernáton
Zabola
Árkos
Sepsiszentgyörgy
Nagyszeben
Brassó
Négyfalu
Petrozsény
Resicabánya
Pécska
Arad
Temesgyarmat
Temesvár
BUKAREST

0 25 50 km

A szlovákiai magyar tudományos közösség térbeli és tudományterületi szerkezete jól érzékelteti a határon túli magyar tudományosság sajátos intézményi és társadalmi beágyazottságát. A 2025 őszére vonatkozó adatok szerint Szlovákiában az MTA 7 külső tagja és 232 köztestületi tagja élt, akiknek 56%-a a bölcsészet- és társadalomtudományokhoz, 44%-a pedig a természettudományokhoz kapcsolódott. A tudományterületi arányok és a térbeli koncentráció egyaránt azt mutatják, hogy a szlovákiai magyar tudományosság szerkezete szorosan összefügg a magyar nyelvű felsőoktatás intézményi hálózatával, valamint a kisebbségi magyar közösségek regionális elhelyezkedésével.

A köztestületi tagok eloszlása erőteljes koncentrációt mutat a déli, magyarok lakta térségekben. A tagság jelentős része a Pozsony–Komárom–Nyitra háromszög közelében él, míg Kassa önálló kelet-szlovákiai tudományos központként jelenik meg. A köztestületi tagok mintegy 82%-a olyan városokban vagy azok vonzáskörzetében él, ahol magyar nyelven is oktató felsőoktatási intézmények, kutatóhelyek vagy tudományos műhelyek működnek. Kiemelkedő szerepet tölt be Komárom, ahol a Selye János Egyetem köré szerveződő tudományos közösség a legnagyobb koncentrációt mutatja. Jelentős központ Pozsony, Nyitra és Kassa is, amelyek egyszerre részei a szlovák felsőoktatási és kutatási rendszernek, valamint a szlovákiai magyar tudományos élet meghatározó helyszínei. A térbeli eloszlás azt mutatja, hogy a közösség nem egyetlen központban koncentrálódik, hanem több egyetemi műhelyhez kapcsolódik.

A tudományterületi megoszlásban meghatározó a bölcsészet- és társadalomtudományok jelenléte, ami a felvidéki magyar tudományosság történeti fejlődésével függ össze. A tudományos közösségek kialakulása hagyományosan az anyanyelvi kultúra, történelem, nyelv és társadalom kutatására épült, ami hosszú távon is meghatározta a tudományos profilt. A nyugat-szlovákiai kisvárosokban – például Somorján és Dunaszerdahelyen – a magyar kutatók többsége ma is ezeken a területeken dolgozik. Ennek oka egyrészt a kisebb infrastruktúraigény, másrészt az, hogy e tudományágak szorosabban kapcsolódnak a kisebbségi identitás megőrzéséhez.

Ezzel szemben a természettudományok és a műszaki tudományok képviselői elsősorban Pozsonyban és Kassán koncentrálódnak, ahol a nagyobb egyetemi és ipari központok kedvezőbb kutatási feltételeket biztosítanak. Alacsonyabb arányuk intézményi okokra is visszavezethető: a szlovákiai magyar felsőoktatás elsősorban a humán- és társadalomtudományokban rendelkezik stabil magyar nyelvű képzési háttérrel, míg a természettudományok, a műszaki tudományok és az orvosképzés területén – néhány, főként a Selye János Egyetemhez és részben a Konstantin Filozófus Egyetemhez kapcsolódó kivételtől eltekintve – magyar nyelvű képzés nem érhető el, ezért a hallgatók többnyire szlovák nyelvű egyetemeken folytatják tanulmányaikat.

A Szlovákiai Magyar Akadémiai Tanács (SZMAT)

A szlovákiai magyar tudományos közösség szervezeti koordinációjában meghatározó szerepet tölt be a 2013-ban alakult SZMAT, amely az MTA szlovákiai köztestületi tagjaira épül. A szervezet célja a szlovákiai magyar kutatók összefogása, a szakmai kapcsolatok erősítése és a tudományos eredmények láthatóbbá tétele. A SZMAT rendszeresen szervez konferenciákat, előadásokat, tudományos és tudománynépszerűsítő rendezvényeket, támogatja a fiatal kutatókat, valamint aktív szerepet vállal a magyar tudományos közélet regionális szervezésében.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖZTESTÜLETÉNEK TAGJAI SZLOVÁKIÁBAN (A SZMAT TERÜLETÉN)*

Szerző: Kocsis Károly. Kartográfia: Koczó Fanni, Mezei Gáspár
© HUN-REN CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2025
Forrás: MTA (www.aat.hu)

Pozsony
Szenc
Mágyargurab
Hegysúr
Galánta
Hídaskürt
Vághosszúfalu
Vágsellye
Vörösmajor
Dunaszerdahely
Nagyabony
Csallóközkürt
Somorja
Királyfiakarcsa
Nyárasd
Alistál
Nyékvárkony
Ekecs
Csicsóvár
Nemesócsa
Csicsó
Tardoskedd
Güta
Érsekújvár
Keszegfalva
Komárom
Bátorkeszi
Dunamocs
Párkány
Helemba
Szőgyén
Nyitragerencsér
Kolon
Pográny
Nyitra
Verebély
Berencs
Nagykér
Honfűzesgyarmat
Zseliz
Garamsalló
Selmecbánya
Besztercebánya
Losonc
Ipolyság
Kelenye
Rimaszombat
Tornalja
Rozsnyó
Jászó
Toma
Rúnya
Fülek
Ragyolc
Alsócsáb
Eperjes
Kassa
Vaján
0
25 km
18°
19°
20°
21°
22°
49°
48°

Bölcsészet- és társadalomtudományok
- I. Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya
- II. Filozófiai és Történettudományok Osztálya
- IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya

Élettudományok
- IV. Agrártudományok Osztálya
- V. Orvosi Tudományok Osztálya
- VIII. Biológiai Tudományok Osztálya

Élettelen természettudományok
- III. Matematikai Tudományok Osztálya
- VI. Műszaki Tudományok Osztálya
- VII. Kémiai Tudományok Osztálya
- X. Földtudományok Osztálya
- XI. Fizikai Tudományok Osztálya

*A köztestület tagjai 2025. február 28-án, domináns lakóhelyük szerint.

Köztestületi tagok száma (fő)
42
30
20
10
5
2
1

Országhatár 2025-ben
Tartományhatár 2025-ben
Vármegyehatár 2025-ben
Járáshatár 2025-ben

Magyar anyanyelvűek aránya 10% felett (2011)

A szerbiai köztestületi tagok térbeli eloszlása jól mutatja a vajdasági magyar tudományosság regionális jellegét és intézményi hátterét. A köztestületi tagok döntő többsége Vajdaság északi és középső területein él, elsősorban Újvidék, Szabadka, Zenta, Magyarkanizsa és Topolya térségében. A szerbiai köztestületi tagság több mint 230 főből áll, közülük 222-en Vajdaságban, 13-an Belgrádban élnek. A tagság közel fele (48%) a bölcsészet- és társadalomtudományokhoz kötődik, emellett jelentős az agrár-, műszaki és élettudományok jelenléte is.

A vajdasági magyar tudományos közösség két meghatározó központ köré szerveződik. A legjelentősebb Újvidék és térsége, ahol a köztestületi tagok legnagyobb része él és dolgozik. A város szerepe szorosan kapcsolódik az Újvidéki Egyetemhez, amely a vajdasági magyar tudományos utánpótlás egyik legfontosabb bázisa. Az itt dolgozó magyar kutatók elsősorban a jog-, közgazdaság-, nyelv-, irodalom-, agrár- és műszaki tudományok területén tevékenykednek.

A másik meghatározó központ Szabadka és térsége, ahol szintén jelentős magyar tudományos közösség működik. Az itt élő kutatók többsége ugyancsak az Újvidéki Egyetemhez kapcsolódik, részben annak helyi intézményeiben – különösen a Magyar Tannyelvű Tanítóképző Karon –, valamint a Szabadkai Műszaki Szakfőiskolán folytat oktató- és kutatómunkát. Fontos szerepet töltenek be a Tisza menti magyar többségű városok – Zenta, Magyarkanizsa, Ada és Óbecse – is, ahol kisebb, de aktív tudományos közösségek működnek.

A tudományterületi megoszlás több sajátos vonást mutat. A bölcsészet- és társadalomtudományok magas aránya összefügg a vajdasági magyar közösség történeti és oktatási hagyományaival, valamint azzal, hogy a magyar nyelvű felsőoktatás ezeken a területeken rendelkezik a legerősebb intézményi háttérrel. Ugyanakkor a vajdasági magyar tudományosság egyik sajátossága az agrár- és műszaki tudományok számottevő jelenléte, amely Vajdaság gazdasági és társadalmi adottságaiból is következik. A zentai tudományos közösségben különösen erős az élettudományok – elsősorban a biológiai, orvosi és agrártudományok – képviselete, ami arra utal, hogy a kisebb regionális központok bizonyos tudományágakban önálló szakmai profilt alakítottak ki.

A vajdasági magyar tudományosság sajátos jellemzője a kétlaki tudományos létforma. Az MTA szerbiai köztestületi tagjainak jelentős része egyszerre kapcsolódik szerbiai és magyarországi intézményekhez: sok kutató mindkét országban rendelkezik munkahellyel, esetenként lakóhellyel is. Ez a kettős jelenlét erősíti a szakmai kapcsolatokat és a két ország tudományos együttműködését.

A Vajdasági Magyar Akadémiai Tanács (VMAT)

A vajdasági magyar tudományos élet egyik meghatározó intézménye a 2008-ban létrejött VMAT, amely az MTA szerbiai köztestületi tagjainak kezdeményezésére alakult. Célja a vajdasági magyar kutatók és tudományos műhelyek összefogása, a magyar nyelvű tudományos élet támogatása, valamint a magyarországi és nemzetközi tudományos kapcsolatok erősítése. A VMAT rendszeresen szervez konferenciákat, tudóstalálkozókat, könyvbemutatókat és szakmai fórumokat. Kiemelt rendezvénye a Vajdasági Magyar Tudóstalálkozó, amely lehetőséget biztosít a különböző tudományterületeken dolgozó kutatók számára eredményeik bemutatására és szakmai párbeszédre. A szervezet intenzív kapcsolatot ápol a Szegedi Akadémiai Bizottsággal, valamint más határon túli magyar tudományos szervezetekkel. A közös konferenciák, kutatások és szakmai programok hozzájárulnak ahhoz, hogy a vajdasági magyar kutatók aktív részesei maradjanak a magyar tudományos közéletnek.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖZTESTÜLETÉNEK TAGJAI SZERBIÁBAN (A VMAT TERÜLETÉN)*

Szerző: Kocsis Károly, Kartográfia: Koczó Fanni, Mezei Gáspár
© HUN-REN CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2025
Forrás: MTA (www.aat.hu)

Palics
Horgos
Szabadka
Hajdújárás
Magyarkanizsa
Csantavér
Zenta
Bácskossuthfalva
Bezdán
Topolya
Zombor
Bajsa
Ada
Nagykikinda
Kishegyes
Péterréve
Bácskertes
Bácsfeketehegy
Óbecse
Szenttamás
Temerin
Nagybecskerek
Pétervárad
Kamanc
Újvidék
Torontálvásárhely
BELGRÁD

46°
45°
20°
0
25 km

Köztestületi tagok száma (fő)
79
50
10
5
2
1

Országhatár 2025-ben
Tartományhatár 2025-ben
Vármegyehatár 2025-ben
Járáshatár 2025-ben
Magyar anyanyelvűek aránya 10% felett (2011)

Bölcsészet- és társadalomtudományok
I. Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya
II. Filozófiai és Történettudományok Osztálya
IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya

Élettudományok
IV. Agrártudományok Osztálya
V. Orvosi Tudományok Osztálya
VIII. Biológiai Tudományok Osztálya

Élettelen természettudományok
III. Matematikai Tudományok Osztálya
VI. Műszaki Tudományok Osztálya
VII. Kémiai Tudományok Osztálya
X. Földtudományok Osztálya
XI. Fizikai Tudományok Osztálya

**A köztestület tagjai 2025. február 28-án, domináns lakóhelyük szerint.*

A 2025 őszére vonatkozó adatok szerint Kárpátalja területén a Magyar Tudományos Akadémiának egy külső tagja és 185 köztestületi tagja élt. A tagság tudományterületi megoszlása kiegyensúlyozott: a köztestületi tagok fele a bölcsészet- és társadalomtudományokhoz, másik fele a természettudományokhoz kapcsolódott.

A köztestületi tagság szinte teljes egészében a magyar–ukrán határ menti, magyarlakta térségekhez kötődik. A legnagyobb koncentráció Ungváron és Beregszászon figyelhető meg, emellett kisebb számban a környező településeken is élnek magyar kutatók. A kárpátaljai magyar tudományos közösség térbeli szerkezete jóval koncentráltabb, mint a többi határon túli régióé: a tagság döntő része néhány városhoz és azok intézményeihez kapcsolódik.

A legfontosabb tudományos központ Ungvár, ahol a köztestületi tagok több mint fele él és dolgozik. Az itt működő magyar kutatók jelentős része az Ungvári Nemzeti Egyetemhez kötődik. Az egyetemen elsősorban orvosok, fizikusok és történészek tevékenykednek nagyobb számban, miközben a magyar nyelvű oktatásban kiemelt szerepet tölt be az Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézet. Ungvár Kárpátalja közigazgatási, felsőoktatási és tudományos központjaként a magyar kutatók számára is fontos intézményi hátteret biztosít.

A másik meghatározó központ Beregszász, amely a kárpátaljai magyar kulturális és oktatási élet egyik legfontosabb helyszíne. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola a magyar nyelvű felsőoktatás meghatározó intézménye. A beregszászi kutatók többsége bölcsészet- és társadalomtudományi területen dolgozik – elsősorban nyelvészeti, irodalomtudományi és történeti kutatásokat folytat –, ugyanakkor jelentős a földtudományok jelenléte is. Az intézmény az oktatás mellett a kárpátaljai magyar tudományos és kulturális élet egyik meghatározó központja.

A kárpátaljai magyar tudományosság működését alapvetően meghatározzák a régió sajátos társadalmi és politikai körülményei. Az Ukrajnában 2022 óta zajló háború következtében a tudományos és felsőoktatási intézmények működési feltételei jelentősen romlottak. A kedvezőtlen gazdasági helyzet, az elvándorlás és a bizonytalan társadalmi környezet a magyar tudományos közösséget is érzékenyen érinti. Ennek ellenére a kárpátaljai magyar kutatói közösség megőrizte működőképességét és intézményi kereteit.

A tudományosság viszonylag kis intézményi bázisra épül, ugyanakkor szakmai aktivitása jelentős. A kutatók többsége néhány felsőoktatási intézményhez kapcsolódik, miközben a tudományos utánpótlást erősen befolyásolják a régió társadalmi és gazdasági adottságai. A doktori fokozattal rendelkezők alacsonyabb száma hosszabb távon a tudományos reprodukció egyik legfontosabb kihívása lehet.

A Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanács (KMAT)

A kárpátaljai magyar köztestületi tagság összefogásában meghatározó szerepet tölt be a 2015. október 30-án, az MTA ukrajnai köztestületi tagjai által létrehozott KMAT. A szervezet célja a kárpátaljai magyar tudományosság támogatása, a kutatók közötti szakmai kapcsolatok erősítése és a magyar tudományos élethez való kapcsolódás elősegítése. A KMAT tudományos rendezvényeket, konferenciákat és szakmai fórumokat szervez, támogatja a fiatal kutatókat, valamint ösztönzi a köztestületi tagság bővítését. Rendszeres közgyűlései és konferenciái nemcsak szakmai fórumként, hanem a kárpátaljai magyar tudományos közösség fontos közösségépítő alkalmaiként is szolgálnak.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖZTESTÜLETÉNEK TAGJAI KÁRPÁTALJÁN (A KMAT TERÜLETÉN)*

Szerző: Kocsis Károly, Kartográfia: Koczó Fanni, Mezei Gáspár
© HUN-REN CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2025
Forrás: MTA (www.aat.hu)

Bölcsészet- és társadalomtudományok
- I. Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya
- II. Filozófiai és Történettudományok Osztálya
- IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya

Élettudományok
- IV. Agrártudományok Osztálya
- V. Orvosi Tudományok Osztálya
- VIII. Biológiai Tudományok Osztálya

Élettelen természettudományok
- III. Matematikai Tudományok Osztálya
- VI. Műszaki Tudományok Osztálya
- VII. Kémiai Tudományok Osztálya
- X. Földtudományok Osztálya
- XI. Fizikai Tudományok Osztálya

*A köztestület tagjai 2025. február 28-án, domináns lakóhelyük szerint.

Köztestületi tagok száma (fő)
98
40
2
1

Országhatár 2025-ben
Tartományhatár 2025-ben
Vármegyehatár 2025-ben
Járáshatár 2025-ben

Magyar anyanyelvűek aránya 10% felett (2011)

Ungvár
Kincses
Ketergény
Nagyláz
Szerednye
Nagygejőc
Szürte
Kisdobrony
Munkács
Nagydobrony
Tiszasalamon
Eszeny
Szalóka
Barkaszó
Zápszony
Csonkapapi
Mezőkaszony
Makkosjánosi
Nagybereg
Salánk
Nagymuzsaly
Beregdéda
Beregszász
Nagybakta
Bene
Mezőgecse
Vári
Tiszaújlak
Szőlősgyula

49°
48°
48°
23°
24°
0
25 km

Európa (A Kárpát-medencén kívül)

Az európai diaszpórában élő köztestületi tagok térbeli és tudományterületi megoszlása jól érzékelteti a magyar tudományosság nemzetközi beágyazottságának sajátos szerkezetét. Míg a Kárpát-medence határon túli régióiban az akadémikusok aránya mindössze 2% körül alakul, addig a Kárpát-medencén kívüli európai diaszpórában élő köztestületi tagok körében ez az érték eléri a 17%-ot. A 48 akadémikus döntő többsége Nyugat- és Közép-Európa vezető tudományos központjaiban él és dolgozik, elsősorban Németországban, Svájcban, Franciaországban és az Egyesült Királyságban.

A tudományterületi szerkezet jelentősen eltér a határon túli magyar közösségekétől. Az európai diaszpórában élő akadémikusok 83%-a a természettudományokhoz kapcsolódik, különösen a fizika, az orvostudomány, a matematika és a kémia területén. Ez a dominancia szorosan összefügg azzal, hogy a nyugat-európai tudományos mobilitás elsősorban a magas infrastruktúraigényű és erősen nemzetköziesedett kutatási területeken a legerősebb. A magyar kutatók jelentős része vezető európai egyetemeken, kutatóintézetekben és innovációs központokban dolgozik, ahol a természettudományos kutatásokhoz kiemelkedő laboratóriumi és finanszírozási háttér áll rendelkezésre.

Az európai diaszpóra legfontosabb központjai Nyugat- és Közép-Európa nagyvárosaihoz kapcsolódnak. Berlin, München, London, Párizs és Bécs különösen jelentős tudományos csomópontokként jelennek meg. Németország kiemelkedő szerepe különösen hangsúlyos. Berlin, München, Heidelberg és Göttingen hosszú ideje fontos célpontjai a magyar kutatói mobilitásnak, elsősorban a természettudományok és az orvosi kutatások területén. Svájcban Zürich és Bázel környezetében alakult ki jelentősebb magyar kutatói jelenlét, amely elsősorban az élettudományi és gyógyszeripari kutatásokhoz kapcsolódik. Az Egyesült Királyságban főként London, Oxford és Cambridge vonzza a magyar kutatókat, míg Franciaországban elsősorban Párizs és a hozzá kapcsolódó kutatóintézeti hálózat emelkedik ki.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖZTESTÜLETÉNEK TAGJAI EURÓPA KÁRPÁT-MEDENCÉN KÍVÜLI TERÜLETEIN*

Szerző: Kocsis Károly. Kartográfia: Koczó Fanni, Mezei Gáspár
© HUN-REN CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2025
Forrás: MTA (www.aat.hu)

Akadémikusok száma (fő)
14
10
5
2
1

Köztestületi tagok száma (fő)
39
30
20
10
5
2
1

Bölcsészet- és társadalomtudományok
- I. Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya
- II. Filozófiai és Történettudományok Osztálya
- IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya

Élettudományok
- IV. Agrártudományok Osztálya
- V. Orvosi Tudományok Osztálya
- VIII. Biológiai Tudományok Osztálya

Élettelen természettudományok
- III. Matematikai Tudományok Osztálya
- VI. Műszaki Tudományok Osztálya
- VII. Kémiai Tudományok Osztálya
- X. Földtudományok Osztálya
- XI. Fizikai Tudományok Osztálya

*Az MTA tagjai és köztestületének egyéb tagjai 2025. február 28-án, domináns lakóhelyük szerint.

**az MTA magyar tiszteleti, külső és rendes tagjai

Az adatok Románia, Szerbia, Szlovénia és Ukrajna esetében a Kárpát-medencén kívüli területekre vonatkoznak.

Atlanti-óceán
Északi-tenger
Földközi-tenger
Fekete-tenger
NORVÉGIA
SVÉDORSZÁG
FINNORSZÁG
ÉSZTORSZÁG
LETTORSZÁG
LITVÁNIA
OROSZORSZÁG
BELARUSZ
EGYESÜLT KIRÁLYSÁG
ÍRORSZÁG
DÁNIA
HOLLANDIA
BELGIUM
LUX.
NÉMETORSZÁG
LENGYELORSZÁG
CSEHORSZÁG
SZLOVÁKIA
UKRAJNA
MOLDOVA
FRANCIAORSZÁG
SVÁJC
AUSZTRIA
MAGYARORSZÁG
SZLOVÉNIA
HORVÁTORSZÁG
ROMÁNIA
BOSZNIA-HERCEGOVINA
SZERBIA
MONTENEGRÓ
KOSZOVÓ
BULGÁRIA
ÉSZAK-MACEDÓNIA
ALBÁNIA
GÖRÖGORSZÁG
TÖRÖKORSZÁG
OLASZORSZÁG
VATIKÁN
MÁLTA
CIPRUS
PORTUGÁLIA
SPANYOLORSZÁG

0 100 200 300 400 500 km

15° Greenwichtől keletre

A Magyar Tudományos akadémia köztestületének tagjai Észak-Amerikában

Az észak-amerikai köztestületi tagság a magyar tudományosság globális jelenlétének egyik legjelentősebb nemzetközi központját alkotja. Észak-Amerikában 237 olyan tudós élt, aki a Magyar Tudományos Akadémia köztestületének tagja volt: közülük 205-en az Amerikai Egyesült Államokban, 32-en pedig Kanadában dolgoztak és éltek. A közösség egyik legfontosabb sajátossága a külső tagok és akadémikusok magas aránya: a köztestületi tagok 37%-a, összesen 87 fő akadémikus volt. Ez jelentősen meghaladja a többi külhoni régióban tapasztalható arányokat, és jól mutatja az észak-amerikai magyar tudományos közösség nemzetközi beágyazottságát.

A tudományterületi megoszlásban egyértelműen a természettudományok dominálnak, arányuk meghaladja a 90%-ot. A legnagyobb csoportokat matematikusok, fizikusok, biológusok és orvoskutatók alkotják, akik közül többen világszerte elismert tudósok. Ez a szerkezet annak a történeti folyamatnak az eredménye, amely során a magyar tudományos elit jelentős része a 20. század második felében a nyugati egyetemekre és kutatóintézetekbe került, ahol a magas infrastruktúraigényű természettudományos kutatások számára kedvező feltételek álltak rendelkezésre.

A köztestületi tagok földrajzi eloszlása szorosan követi Észak-Amerika legfontosabb tudományos központjait. Az Egyesült Államokban különösen a keleti partvidék és a Nagy-tavak térsége emelkedik ki: az akadémikusok közel fele New York, Boston, Washington és Chicago környékén él, ahol a vezető felsőoktatási, kutatási és technológiai központok hosszú ideje vonzzák a magyar kutatókat. Jelentős koncentráció figyelhető meg Kaliforniában is, ahol az észak-amerikai akadémikusok mintegy 17%-a dolgozik, elsősorban a Stanfordhoz, Berkeleyhez és más vezető kutatóintézetekhez kapcsolódó tudományos környezetben.

Kanadában hasonló térszerkezet figyelhető meg: Toronto, Montreal és Vancouver térségében alakultak ki azok a tudományos központok, amelyekhez a kanadai magyar kutatók többsége kapcsolódik. Bár létszámuk kisebb, tudományos profiljuk szintén erősen természettudományos orientációjú.

Az észak-amerikai magyar tudományos közösség sajátossága, hogy működése nem regionális vagy kisebbségi intézményi keretekhez kötődik, hanem a világ vezető egyetemeihez és kutatóintézeteihez. A köztestületi tagság jelentős része a globális tudományos verseny meghatározó intézményeiben dolgozik, így egyszerre része a nemzetközi tudományos elitnek és a magyar tudományos hálózatnak. Az itt élő kutatók nemcsak tudományos eredményeikkel, hanem nemzetközi kapcsolatrendszerük révén is hozzájárulnak a magyar tudomány nemzetközi jelenlétéhez és a kétoldalú tudományos együttműködések erősítéséhez.

Az Amerikai Magyar Akadémikusok Társasága (AMAT)

Az Amerikai Magyar Akadémikusok Társaságát (AMAT – The Association of Hungarian American Academicians, AHAA) az Egyesült Államokban élő MTA-akadémikusok alapították 2015-ben Newport Beachben. A szervezet célja, hogy szakmai együttműködési keretet biztosítson az észak-amerikai magyar kutatók és a Magyar Tudományos Akadémia között, valamint elősegítse a magyar tudomány nemzetközi jelenlétét. Az AMAT rendszeresen szervez konferenciákat és szakmai találkozókat, amelyek fórumot biztosítanak az Egyesült Államokban és Kanadában élő magyar vagy magyar származású kutatók együttműködésére és kutatási eredményeik bemutatására. Emellett kiemelt figyelmet fordít a fiatal kutatók támogatására: ösztöndíjakkal, pályázatokkal és szakmai mentorálással segíti a magyar PhD-hallgatók, posztdoktori kutatók és pályakezdő tudósok nemzetközi beilleszkedését.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖZTESTÜLETÉNEK TAGJAI ÉSZAK-AMERIKÁBAN*

Szerző: Kocsis Károly. Kartográfia: Koczó Fanni, Mezei Gáspár
© HUN-REN CSFK Földrajztudományi Intézet, Budapest, 2025
Forrás: MTA (www.aat.hu)

0 250 500 750 1000 km

ALASZKA
YUKON
ÉSZAKNYUGATI TERÜLETEK
NUNAVUT
BRIT COLUMBIA
ALBERTA
MANITOBA
SASKATCHEWAN
Hudson-öböl
QUÉBEC
NEWFOUNDLAND ÉS LABRADOR
ÚJ-BRUNSWICK
PRINCE EDWARD-SZIGET
ÚJ-SKÓCIA
MAINE
WASHINGTON
MONTANA
ÉSZAK-DAKOTA
MINNESOTA
ONTARIO
WISCONSIN
VERMONT
NEW HAMPSHIRE
MASSACHUSETTS
CONNECTICUT
RHODE ISLAND
NEW YORK
MICHIGAN
DÉL-DAKOTA
OREGON
IDAHO
WYOMING
IOWA
NEBRASKA
ILLINOIS
INDIANA
OHIO
PENNSYLVANIA
NEW JERSEY
DELAWARE
MARYLAND
WASHINGTON D.C.
NYUGAT-VIRGINIA
VIRGINIA
NEVADA
UTAH
COLORADO
KANSAS
MISSOURI
KENTUCKY
ÉSZAK-KAROLINA
TENNESSEE
DÉL-KAROLINA
KALIFORNIA
ARIZONA
ÚJ-MEXIKÓ
OKLAHOMA
ARKANSAS
ALABAMA
GEORGIA
LOUISIANA
MISSISSIPPI
TEXAS
FLORIDA
Csendes-óceán
Atlanti-óceán
Mexikói-öböl
120° 105° 90° 75° 60° 45° 30° 15°
105° Greenwichtől nyugatra

Akadémikusok száma (fő)**
15
10
5
2
1

Köztestületi tagok száma (fő)
23
10
5
2
1

Bölcsészet- és társadalomtudományok
- I. Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya
- II. Filozófiai és Történettudományok Osztálya
- IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya

Élettudományok
- IV. Agrártudományok Osztálya
- V. Orvosi Tudományok Osztálya
- VIII. Biológiai Tudományok Osztálya

Élettelen természettudományok
- III. Matematikai Tudományok Osztálya
- VI. Műszaki Tudományok Osztálya
- VII. Kémiai Tudományok Osztálya
- X. Földtudományok Osztálya
- XI. Fizikai Tudományok Osztálya

*Az MTA tagjai és köztestületének egyéb tagjai 2025. február 28-án, domináns lakóhelyük szerint.

**az MTA magyar tiszteleti, külső és rendes tagjai

Egyéb kontinensek

Az MTA-nak Európán és Észak-Amerikán kívül csupán 7 akadémikusa és 31 köztestületi tagja él. Többségük Ausztrália és Izrael lakója. A bölcsészet- és társadalomtudományok aránya inkább az Argentínában, Braziliában és Izraelben, az agrár- és orvostudományoké a Japánban, a műszakiaké és vegyészeké az Ausztráliában élő magyar tudósok körében a legjelentősebb.

ALILEI

UTÓSZÓ

Oberfrank Ferenc
a Magyar Tudományos Akadémia Köztestületi igazgatója

A struktúra és a funkció nem választható el egymástól. Ez az emberi közösségek által létrehozott szervezetek és intézmények esetében éppúgy igaz, mint az élő szervezetek világában. A Magyar Tudományos Akadémia csak akkor képes küldetését betölteni, közfeladatait ellátni és felelősen gazdálkodni a rá bízott nemzeti vagyonnal, ha rendelkezésére állnak azok a szervezeti keretek, amelyek alkalmassá teszik e sokrétű feladat teljesítésére.

Az Akadémia sikerének egyik feltétele, hogy képes legyen fenntartani, összehangolni és folyamatosan fejleszteni azokat a szervezeti kultúrákat, amelyek működésének alapját adják. Ilyen mindenekelőtt a tudományos köztestületi kultúra, amely a tudományos közösség önkormányzatiságára, a szakmai kiválóság tiszteletére és a testületi felelősségvállalásra épül. Ugyanilyen fontos a közfeladatok ellátását szolgáló közigazgatási kultúra, amely a törvényesség, a szakszerűség és a közpénzekkel való felelős gazdálkodás követelményeit érvényesíti. Végül nélkülözhetetlen az a közhasznú gazdálkodói szemlélet is, amely az Akadémia vagyonának megőrzését és gyarapítását annak tudományos és nemzeti küldetése szolgálatába állítja.

Az itt bemutatott akadémiai közösség és köztestület csak akkor képes betölteni történelmi hivatását, ha működését megfelelő intézményi háttér támogatja. A köztestület ereje és az azt szolgáló szervezet hatékonysága egymást feltételezik és erősítik.

Az Akadémia szervezetének és Titkárságának kiemelt feladata, hogy támogassa az akadémiai vezetést a köztestület tagjainak tudására, tapasztalatára és szolgálatkészségére építő közösségi erőforrások mozgósításában. Az MTA alapításának kétszázadik évfordulójához kapcsolódó rendezvénysorozat eddigi tapasztalatai azt mutatják, hogy a köztestületben, az akadémiai közösségben és az Akadémia szervezetében rendkívüli szellemi és emberi erőforrások rejlenek. Ezek a programok nemcsak értékeinket és eredményeinket tették láthatóvá a társadalom számára, hanem megerősítették az összetartozás érzését, gazdagították közös tapasztalatainkat, és olyan tudást, kapcsolatokat, valamint erkölcsi tőkét hoztak létre, amelyek a jövőben is gyarapíthatják az Akadémia és a magyar tudomány közösségét.

A kötet lapjain megjelenő térképek, adatok és elemzések mögött emberek állnak: kutatók, tanárok, tudományszervezők, mesterek és tanítványok, intézmények és tudományos műhelyek, valamint azok a közösségek, amelyekből a magyar tudomány építkezik. Az életutak és kapcsolatrendszerek hálózata azt mutatja meg, hogy a magyar tudomány nem pusztán intézmények összessége, hanem élő közösség, amelyet közös értékek, közös felelősség és a tudás iránti elkötelezettség kapcsol össze.

E közösség ereje tette lehetővé, hogy a Magyar Tudományos Akadémia kétszáz éven át szolgálhassa a magyar nemzetet és az egyetemes tudomány ügyét. E közösség ereje adhat alapot ahhoz is, hogy a következő évszázadokban ugyanezt a küldetést megőrizve és megújítva folytassa.

Ábrák és térképek jegyzéke

Ábrák

A hazai és külső köztestületi tagok számának változása 1994–2025 között 20
A hazai köztestületi tagok nemek szerinti megoszlása 1994–2025 között 21
A hazai köztestületi tagok korcsoportok szerinti megoszlása 1994–2025 között 22
A hazai köztestületi tagok nem és életkor* szerinti megoszlása 2025-ben 22
A köztestületi tagok életkori és tudományos fokozat szerinti megoszlása 2025-ben 23
A külső köztestületi tagok nemek szerinti megoszlása 2000–2025 között 25
A külső köztestületi tagok korcsoportok szerinti megoszlása 2000–2025 között 26
A külső köztestületi tagok nem és életkor* szerinti megoszlása 2025-ben 27
A hazai köztestületi tagok nagy tudományterületek szerinti megoszlása 1994–2025 között 30
A hazai köztestületi tagok számának tudományos osztályok szerinti változása 1994–2025 között 31
A hazai köztestületi tagok megoszlása korcsoportok és tudományos osztályok szerint 2025-ben (%) 32
A külső köztestületi tagok nagy tudományterületek szerinti megoszlása 2000–2025 között 33
A külső köztestületi tagok számának tudományos osztályok szerinti változása 2000–2025 között 33

Térképek

Az MTA köztestületének tagjai a Kárpát-medencében 37
Az MTA tagjai a Kárpát-medencében 39
Magyar (vagy részben magyar) tannyelvű felsőoktatási intézmények a Kárpát-medencében 41
Doktori fokozattal rendelkezők Magyarországon (2022) 43
Az MTA köztestületének tagjai Észak-Magyarországon 45
Az MTA köztesületének tagjai az Észak-Alföldön 47
Az MTA köztestületének tagjai a Dél-Alföldön 49
Az MTA köztestületének tagjai a Dél-Dunántúlon 51
Az MTA köztestületének tagjai az Észak-Dunántúlon 53
Az MTA köztestületének tagjai Romániában 55
Az MTA köztestületének tagjai Szlovákiában 57
Az MTA köztestületének tagjai Szerbiában 59
Az MTA köztestületének tagjai Kárpátalján 61
Az MTA köztestületének tagjai Európa Kárpát-medencén kívüli területein 63
Az MTA köztestületének tagjai Észak-Amerikában 65

MAGYAR
200
KINCSE

TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
1826
200 éves a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára
2026
Ünnepeljünk együtt!
mta200.hu
MTA

Magyar Tudományos Akadémia
2025

MTA
200 ÉVES
A MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA